

PŘÍLOHA

VĚSTNÍKU ASOCIACE ČESKÝCH A MORAVSKOSLEZSKÝCH MUZEÍ A GALERIÍ
8/1996

Arbeitsblätter für Restauratoren

1968-1995

Anotace článků - pokračování

Skupina 20 - Techniky vykopávek (archeologická práce)

- 20.1. Kay, O.: *Bergungsversuch von dreitausendjährigen verkohlten Eichenspaltbohlen*. In: 2/1970, s.1-6
Pokus odkrytí 3 tisíce let starých zuhelnatělých dubových štípaných fošen
- 20.2. *Literaturreferate*. In: 2 / 1970, s. 7 - 8
Referáty k literatuře skupiny 20
- **Ersfeld, J.: Lackprofile, Funde der Vorzeit. Weimar 1955, 25-28.**
Lakové profily. Nálezy prehistorie
 - **Mazanetz, G.: Bergung von nassen und schlecht erhaltenen Gefäßen. In: Mitteilungsblatt der Museen Österreichs (Wien) 4, 1955, 133-134**
Odkryv mokrých a silně poškozených nádob
 - **Schaarschmidt, F.: Fund eines Mastodon in der Rhön. In: Neue Museumskunde 1, 1958, 290-292.**
Nález mastodonta v Rhoně
 - **Emmerling, J.: Ein einfaches Gerät für Planmessungen. In: Neue Museumskunde 7, 1964, 152-155.**
Jednoduchý přístroj pro práci s plány a mapami
 - **Hähnel, W.: Die Lackfilmmethode zur Konservierung geologischer Objekte. In: Der Präparator 7, 1961, 243-263**
Metoda tenké vrstvy laku na konzervování geologických objektů
 - **Zimmermann, M.: Erfahrungen bei der Abnahme großer Lackprofile. In: Der Präparator 11, 1965, 146-150.**
Zkušenosti se snímáním velkých lakových profilů
 - **Schulz-Hanke, D.: Bau des geologischen Profils einer Senkungszone. In: Der Präparator 9, 1963, 177-184.**
Struktura geologického profilu svažující se zóny

- **Wölpert, D.: Über die Anwendung der Photogrammetrie im archäologischen Ausgrabungswesen. In: Restaurierung und Konservierung, Bruno Hessling - Verlag, Berlin 1964, 102-107**
O použití fotogrametrie při archeologických výkopech
- **Ypey, J.: Zusammenhänge zwischen der Konservierung während der Grabung und der Behandlung der Funde im Labor. In: Der Präparator 10, 1964, 39-47**
Souvislosti mezi konzervováním během provádění výkopových prací a ošetřením nálezu v laboratoři
- 20.3. **Eichhorn, P.: Neue Anwendungsmöglichkeiten von Polyäthylenglycol (PEG) bei der Fundbergung (mit Diskussion). In: 2 / 1971, s. 9 - 10**
Nové možnosti použití polyetylenglykolu (PEG) pro odkrývání nálezů (s diskusí)
- 20.4. **Schmid, P.: Erfahrungsbericht über die Anwendung von Curasol AE bei archäologischen Untersuchungen auf feinsandigen Böden. In: 2 / 1971, s. 11 - 15**
Zpráva o zkušenostech s použitím Curasolu AE při archeologických výzkumech v půdách s jemným pískem
- 20.5. **Maurer, F.: Der Grabungstechniker - Ausbildung, Aufgaben und Stellung. In: 1 / 1973, s. 16 - 19**
Technik pro výkopové práce - vzdělání, úkoly a postavení
- 20.6. **Jockisch, H.: Bodenfunde, ihre Auswertung im Gelände und in der Werkstatt (mit Diskussion). In: 2 / 1973, s. 20 - 25.**
Archeologické nálezy, jejich vyhodnocení v terénu a v dílně (s diskusí)
- 20.7. **Maurer, F.: Die technische Ausrüstung auf der Grabung. In: 2 / 1973, s. 26 - 27.**
Technické vybavení při vykopávkách
- 20.8. **Maurer, F.: Vermessung und Aufteilung einer Grabungsfläche. In: 1 / 1974, s. 28 - 30.**
Zaměřování a dělení vykopávkových ploch
- 20.9. **Schneider, W.: Ein römischer Brunnen unter dem südlichen Querhaus des Kölner Domes. In: 2/1975, s. 38 - 39.**
Římská studna pod jižní boční lodí kolínského dómu
- 20.10. **Maurer, F.: Hilfsmittel beim Graben und Vermessen. In: 2 / 1975, s. 38 - 39.**
Pomocné materiály při vykopávkách a zaměřování
- 20.11. **Hüllen, L.: Bergung, Wiederaufbau und Konservierung der Bremer Hansekogge. In: 1/1976, s.40-2**
Odkryv, znovu postavení a konzervování hansovní kogy v Brémách
- 20.12. **Bloesch, Hansjörg: Rezepte vom Monte Iato. In: 1 / 1978, s. 14., viz sk. 23.**
Recepty z Monte Iato
- 20.13. **Ulrich, K.: Härtung vorgeschichtlicher Keramikfunde während der Ausgrabung. In: 2/1980, s. 43.**
Zpevňování prehistorických keramických nálezů během výkopu
- 20.14. **Kunkel, H.-J.: Zur Bergung fragiler Funde. In: 1 / 1981, s. 44 - 46.**
K odkrývání křehkých nálezů
- 20.15. **Kunkel, H.-J.: Die Ausgrabungen des Deutschen Bergbau-Museums im Sultanat Oman. In: 1/1982, s. 47 - 53.**
Vykopávky Německého hornického muzea v Omanském Sultanátu
- 20.16. **Born, H.: Bergung und Aufbewahrung als wichtige Konservierungsvoraussetzungen bei Metallfunden. In: 2 / 1982, s. 54 - 61**
Odkryv a uložení jako důležité předpoklady při konzervaci kovových nálezů
- 20.17. **Wolf, Ute - Heinrich, P.: Die Bergung von Textil- und Pflanzenresten aus dem Grab von Hochdorf. In: 1 / 1983, s. 62 - 63.**
Odkryv textilních a rostlinných zbytků z hrobu v Hochdorfu
- 20.18. **Maurer, F.: Die Abnahme eines großen Lackprofils im Löß. In: 1 / 1984, s. 64 - 66.**
Sejmutí velkého lakového profilu ve spraši
- 20.19. **Maurer, F.: Der Feldpantograph - ein Zeichengerät für archäologische Ausgrabungen und Bauforschungen. In: 1 / 1984, s. 67 - 69.**
Polní pantograf - rýsovací přístroj pro archeologické vykopávky a stavební výzkumy

- 20.20. Hahn, E.: Gesichtspunkte einer effektiven interdisziplinären Zusammenarbeit zwischen Archäologie und Anthropologie. In: 2 / 1984, s. 70 - 73.
Hlediska efektivní interdisciplinární spolupráce mezi archeologií a anthropologií
- 20.21. Eckstein, G.: Die Photographie als Meßbild für archäologische Zeichnungen. In: 2/1984, s. 74 - 95.
Fotografie jako zaměřovací obraz pro archeologické výkresy
- 20.22. Kunkel, H.-J.: Drachen als Kameraträger für Luftaufnahmen im Nahbereich. In: 1/1985, s. 96 - 102
Draci jako nosiči kamer pro letecké snímky z blízka
- 20.23. Fischer, N.: Schnelle Standortbestimmungen im Gelände mit speziellen Peilkompassen. In: 1/1985, s. 103 - 106.
Rychlé určení stanoviště v terénu speciálním zaměřovacím kompasem
- 20.24. Wentscher, J.: Dokumentation an einer Felswand. In: 1 / 1985, s. 107 - 109.
Dokumentace na stěně skály
- 20.25. Die Fortbildungs- und Prüfungsordnung für den Beruf "Geprüfter(r) Grabungs-techniker(in)". In: 1 / 1986, s. 110 - 125.
Nádstavbové vzdělání a zkušební řád pro profesi "přezkoušený technik (technička) pro výkopové práce"
- 20.26. Köhler, H.-J. - Lang, H.A.: Einsatz umgerüsteter Feldpantographen auf einer großflächigen Grabung. In: 2 / 1986, s. 126 - 129.
Použití přebudovaného polního pantografu na velkoplošných vykopávkách
- 20.27. Klöckner, D.: Ein weiterer Umbau des Feldpantographen, Typ P7, von P. Eichstaedt. In: 12/1986, s. 130 - 133
Další přestavba polního pantografu typu P 7, P. Eichstaedta
- 20.28. Hietkamp, K.: Das merowingerzeitliche Gräberfeld von Neudingen - Probleme einer Ausgrabung. In: 1 / 1987, s. 134 - 143.
Pohřebiště z merovejského období v Neudingenu - Problémy při výkopu
- 20.29. Spies, M.: Eine In-situ-Bergung eines römischen Töpferofens. In: 1 / 1987, s. 144 - 148.
Odkryv římské hrnčářské pece in situ
- 20.30. Maurer, F.: Bericht über die Fachgruppenarbeit - Rückblick und Zukunft. In: 2/1987, s. 149 - 153.
Zpráva o práci odborné skupiny - ohlédnutí a budoucnost
- 20.31. Kullig, C.-G.: Die Blockbergung einer neolithischen Hockerbestattung. In: 2 / 1987, s. 154 - 156.
Blockový odkryv neolitického pohřebiště skrčenců
- 20.32. Bibby, D.: Die stratigraphische Methode bei der Grabung Fischmarkt (Konstanz) und deren Aufarbeitung. In: 2 / 1987, s. 157 - 172.
Stratigrafická metoda výkopu rybiho trhu (Konstanz) a její příprava
- 20.33. Lang, H. A.: Von der Originalzeichnung zur Druckvorlage. In: 1 / 1988, s. 173 - 191.
Od originální kresby k tiskové předloze
- 20.34. Zehm, B.: Archäologische Prospektion in Plaggeneschgebieten. In: 2/1988, s. 192 - 195.
Archeologické prospekce v drnových oblastech
- 20.35. Kühl, J.: Die Grabungstechnik bei der Untersuchung einer slawischen Burganlage. In: 2/1988, s. 196 - 197.
Výkopová technika při výzkumu slovanského hradiště
- 20.36. Harwath, A.: Grabungstechnische Methoden in der Feuchtbodenarchäologie am Beispiel der Uferrandsiedlung Hornstaad Hörnle I. In: 1 / 1989, sr. 198 - 215.
Výkopové technické metody při archeologii ve vlhkých půdách na příkladě pobřežního osídlení Hornstaad Hörnle I.
- 20.37. Bibby, D.: Die Harris Matrix: Ein praktisches Arbeitsbrett. In: 1 / 1989, s. 216 - 218.
Harrisova matrice - praktický pracovní stůl
- 20.38. Fischer, N.: Brunnenuntersuchung unter Einsatz eines Spezialbaggers. In: 2 / 1989, s. 219 - 222.
Výzkum studny za použití speciálního bagru

20.39. Wentscher, J.: Sandgrabung in Oberägypten. In: 2 / 1989, s. 223 - 227.

Výkop v písku v Horním Egyptě

20.40. Lang, H. A.: Die Dokumentation eines mittelalterlichen Friedhofs mit Hilfe von Senkrechtaufnahmen. In: 1 / 1990, s. 228 - 236.

Dokumentace středověkého hřbitova pomocí vertikálních záběrů

20.41. Kügelgen, M.: "Tiefflieger" für die Archäologie - Ferngesteuerte Kleinflugzeuge für die Luftvermessung. In: 1 / 1990, sr. 237 - 239.

"Hlubkové letci" pro archeologii. Malá dálkově řízená letadla pro vzdušná zaměření

20.42. Bridger, C. J.: Eine EDV-unterstützte Erstellung der sogenannten Harris - Matrix. In: 2 / 1990, s. 240 - 251.

Elektronické zpracování dat -podporované sestavení tzv. Harrisovy matice

20.43. Linke, F.-A.: Ein Grabenschnitt in wasserführenden Schichten. In: 2 / 1990, s. 252 - 258.

Průřez výkopem ve vodorovných vrstvách

20.44. Wentscher, J.: Zur Methodik der Auswertung einer Grabung. In: 1/1991, s. 259 - 262.

K metodice vyhodnocení výkopu

20.45. Harwath, A.: Einsatz von Polyurethanschaum in der Feuchtbodenarchäologie. In: 1/1991, s. 263-8.

Použití polyuretanové pěny při archeologii ve vlhkých půdách

20.46. Studie zur Sachsenforschung, 7. In: 2 / 1992, s. 83 - 85., viz sk. 23

Vydal Hans Jürgen Häbler, Niedersächsisches Landesmuseum Hannover, Verlag August Lax Hildesheim, Hildesheim 1991, ISBN 37848-1619-3, 377 stran.

Studie k saskému výzkumu 7

20.47. Gersbach, E. - Stickl, H.: Der Kartomat 04 und 04 K. In: 1/1993, s. 269 - 274.

Kartomat 04 a 04 K

Popis činnosti a technických parametrů kreslicího přístroje umožňujícího záznam nálezů při archeologickém průzkumu v požadovaném měřítku.

20.48. Steffny, E.: Versuch einer Stabilisierung von Grabungsprofilen in einem begehbaren Befund. In: 1 / 1993, s. 275 - 276.

Pokus stabilizace výkopového profilu v průchozí nálezové situaci

Zakrytý, vysušený pískový a drolivý profil (po dvacetiletých vykopávkách) byl stabilizován roztokem kaseinu. Po půlroční době pozorování bylo možno pokus (při daných klimatických podmínkách) označit za zdařilý.

20.49. Balck, F. - Klappauf, L.: Von der Fundstelle zur Befundzeichnung - EDV-gestützte archäologische Dokumentation. In: 1 / 1993, s. 277 - 283.

Od naleziště k nákresu nálezů - Elektronickým zpracováním dat podporovaná archeologická dokumentace

Výkopová ploha je snímána zařízením Trigomat (3 kamery - pro trojrozměrné snímání souřadnic bodu). Získaná databáze souřadnic bodů výkopové plochy se zpracovává počítačem. Jako výstup lze získat trojrozměrný model výkopové plochy, případně dvojrozměrnou vrstevnicovou mapu. Jako další možnosti se nabízí:

- proměňování vnitřků budov, u nichž neexistují plány (podle okolností také v kombinaci s elektrooptickými přístroji ke zjištění montážních bodů),
- zaměření historických lodí nebo dílů před jejich vykopáním pro jejich pozdější sestavování,
- noční zaměření.

20.50. Mössinger, G.: Eine Phosphatuntersuchungsmethode für Grabungstechniker. In: 1/1993, s. 284-6

Výzkumná fosfátová metoda pro výkopové techniky

Je popsána analytická metoda, kterou lze relativně jednoduchým způsobem stanovit na výkopovém místě koncentraci fosfátů ve vzorcích půdy. Z koncentrace solí v půdě lze odvodit důležité závěry o způsobu a intenzitě raného osídlení. Je proto důležité nálezy odebrat včetně odpovídajícího množství vzorků půdy.

20.51. Klonk, D.: Der Digitalpantograph. In: 1 / 1993, s. 287 - 292.

Digitální pantograf

Popsána je modifikace t.zv. polního pantografu (náhrada kreslicího panelu komerčním digitálním panelem a doplnění sestavy laptopem a proudovým zdrojem připevněným na "rudlu"). Výhody modifikovaného přístroje jsou ve velké úspoře času a enormní přesnosti výkresů. Za nevýhodu lze považovat vyšší technické nároky na vybavení a určitou citlivost přístrojů při pohybu na nerovné půdě.

20.52. Woehlert, M.: Lackprofile - Möglichkeiten einer umweltschonenden Herstellung. In: 2/1994, s. 293 - 297.

Lakové profily - možnosti ekologické přípravy

Autor prezentuje novou metodu přípravy lakových profilů pomocí akrylového laku oproti dříve používaným metodám, kdy se na gázou pokrytý profil vykopávky nanáší štětcem akrylová disperze. Po zaschnutí se může lakový film s otiskem profilu sejmut. Ve srovnání se známými postupy je tato metoda ekologická, z hlediska vynaložených nákladů výhodná a zdravotně nezávadná.

20.53. Linke, F.: Das Berufsbild für den Beruf der "Geprüften Grabungstechnikerin", des "Geprüften Grabungstechnikers". In: 1 / 1995, s. 298 - 300.

Pracovní náplň a kvalifikační předpoklady techniků s atestací pro výkopové archeologické práce

Popis pracovní náplně, kvalifikačních požadavků a profesních předpokladů pro techniky vykonávající archeologické práce.

Skupina 21 - Výstavní technika, klimatologie, osvětlení, zhotovování modelů a dioramat, depozitáře

21.1. Kawohl, G.: Schutz vor ultravioletten Strahlen. In: 2 / 1969, s. 1 - 2.

Ochrana před ultrafialovými paprsky

Výpis ze zprávy o přednášce, kterou pronesl Norman S. Bromelle na 3. kongresu Svazu zbrojních a vojensko historických muzeí ve Velké Británii v roce 1963 (zpracoval Georg Kawohl, Museum für Hamburgische Geschichte)

21.2. Literaturreferate. In: 2/1969, s. 2.

Referáty k literatuře skupiny 21

• **Kühn, H.: Ausstellung lichtempfindlicher Objekte in stickstoffgefüllten Vitrinen. In: Museumskunde, 1967, 7-10**

Vystavování předmětů citlivých na světlo ve vitrinách plněných dusíkem

• **Schmidt, L.: Zur Ausstellungstechnik in der geologischen Abteilung. In: Neue Museumskunde 3, 1960, 49-51.**

K výstavní technice v geologickém oddělení

• **Schmidt, A.: Bau muschelförmiger Kunststoffschalen für Kleindioramen. In: Der Präparator 9, 1963, 141-148.**

Výroba mušlovitých misek z umělé hmoty pro malé dioramy

21.3. Adams, F.: Der Einsatz von Styropor beim Modellbau. In: 2 / 1971, s. 3 - 5.

Použití styroporu při stavbě modelů

21.4. Holm, K.: Schutz von Museumsobjekten vor UV-Schäden (mit Diskussion). In: 1 / 1972, s. 6 - 10.

Ochrana muzejních objektů před poškozením ultrafialovým zářením (s diskusí)

21.5. Literaturreferat. In: 1 / 1972, s. 10 - 11.

Referát k literatuře skupiny 21

• **Fritsch, K.A.: Überlegungen zum Bau von Kleindioramen. In: Übersee-Museum in Bremen, Reihe B, Band 2, Heft 3/1971. 161-210.**

Úvahy ke stavbě malých dioram

21.6. Vosgerau, H.G.: Anfertigung des Modells eines Großsteingrabes. In: 2 / 1976, s. 12 - 16.

Zhotovení modelu velkého náhrobního kamene

21.7. Riederer, J.: Die Wirkung gasförmiger Schadstoffe auf Kunstgüter im Inneren von Museen. In: 1/1979, s. 17 - 20.

Působení plyných škodlivých látek na umělecké předměty uvnitř muzeí

21.8. Horn, W.: Teilklimatisierung von Ausstellungsvitrinen. In: 2 / 1985, s. 21 - 26.

Částečná klimatizace výstavních vitrin

21.9. Ringger, P.: Erfahrungen mit einer Wasserrad-Modellanlage. In: 2 / 1990, s. 27 - 35.

Zkušenosti s modelem vodního kola

21.10. Hermann, Erika: Zur Ausstellung "400 Jahre Garderobe & Co. - von der Renaissance bis heute".
In: 2 / 1993, s. 42 - 45.

K výstavě „400 let Garderobe & Co - od renesance po dnešek“

Konzervátorské směrnice pro textilie určily plánování a uspořádání výstavy "400 let Garderobe & Co - od renesance po dnešek". Vitřiny musely chránit objekty před prachem, muselo být garantováno optimální osvětlení při předepsané světelné intenzitě a musel být zajištěn snadný přístup pro odborné pracovníky. Vzhledem k tomu, že komerčně prodávané figuríny a busty neodpovídaly rozměrům vystavovaných kostýmů, byly použity busty vlastní výroby zhotovené z pásků lepicího papíru. Pomůcky vyvinuté pro rukávy a kabáty vytváří u každého modelu siluetu a mají i nosnou funkci pro látku. Módní vzhled každé etapy je dokreslen vystavenými kresbami.

21. 11. Joran, S.-V. - Wipf - Öz, J.: Museale Aufbewahrung von Trachtenhauben. In:1 / 1994, s. 46 - 50.

Muzejní uložení krojových čepců

Na začátku jsou objasněny tradiční formy uložení (krabice na čepce, nasazené, položené) včetně konzervátorských zkušeností. Zvláště problematické se ukázalo nasazování: často byla pozorována nedostatečná stabilita, deformace a zesílené zatížení pentlí v tahu. Nabízí se alternativa tzv. "čepcový balík", jsou popsány její výhody a nevýhody. Nakonec jsou vysvětleny požadavky a představy pro uchovávání velkých sbírek.

21.12. Sauner, M.: Möglichkeiten der Vitrinenklimatisierung. In: 2 / 1995, s. 51 - 54.

Možnosti klimatizace vitrin

Byl proveden pokus objektivně ukázat, co mohou při současném stavu techniky nabídnout němečtí výrobci v oboru klimatizovaných vitrin. Jedná se o širokou paletu výrobků od klimatizace se silikagelem až po plně automatizované klimatizační vitřiny. Pojmy jako "částečná klimatizace", "vzduchotěsné vitřiny" jsou modifikovány a diskutovány ve fyzikálním kontextu.

Skupina 22 - Dokumentace

22.1. Riederer, J.: Die Dokumentation von Steinkonservierungsarbeiten mit Hilfe von Lochkarten.
In: 1 / 1971, s. 1 - 6.

Dokumentace prací při konzervování kamene pomocí děrných štítků

22.2. Eichhorn, P.: Hilfsmittel für das Zeichnen vor- und frühgeschichtlicher Gegenstände. In: 2/1972,
s. 7 - 13.

Pomůcka pro kreslení prehistorických a raně historických předmětů

22.3. Dahm, L.: Neue Geräte zur Erleichterung der Zeichen- und Vermessungstechnik. In:1/1974, s. 14-7

Nové přístroje usnadňující kreslicí a zaměřovací techniku

22.4. Stolz, G.: Erfassung, Inventarisierung und Betreuung des nicht musealen (kirchlichen) Kunstgutes. In: 2 / 1982, s. 18 - 23.

Získávání, inventarizace a ošetřování nemuzeálních (církevních) uměleckých předmětů

22.5. Drewello, R.: Dokumentation beim Bayerischen Landesamt für Denkmalpflege, Fachbereich Stein. In: 2 / 1985, s. 24 - 33.

Dokumentace na Bavorském zemském úřadě pro památkovou péči, pracovní obor kámen

22.6. Hellwig, F.: Die Restaurierungsdokumentation im Germanischen Nationalmuseum Nürnberg. In:
1/ 1986, s. 33 - 41.

Restaurátorská dokumentace v Německém národním muzeu v Norimberku

22.7. Nielsen, H.-O.: Dokumentation vorgeschichtlicher Funde. In: 2 / 1986, s. 42 - 48.

Dokumentace prehistorických nálezů

22.8. Schmitz, Gerda: Museale Präsentation städtischer Kleidung und bäuerlicher Trachten. In: 2 /
1993, s. 36 - 41.

Muzejní prezentace měšťanského oděvu a venkovského kroje

Jsou objasněny problémy, které přináší výstava oděvů s ohledem na používané busty, figuríny a panenky. Jsou diskutovány výhody a nevýhody a esteticky hodnoceny různé možnosti jejich použití při výstavě oděvů.

22.9. Walta, M.: Computergestützte Bestandsaufnahme, Verschneidungen von Einzelparametern und Auswertung. In: 2 / 1993, s. 49 - 50.

Inventarizace stavu sbírek, výběr jednotlivých parametrů a vyhodnocení pomocí počítače

Diskutována je technika počítačové dokumentace - výhody, nevýhody, možnosti.

Skupina 23 - Všeobecné bibliografie a recenze

23.1. Mühlethaler, Bruno: Kleines Handbuch der Konservierungstechnik. In: 1 / 1968, s. 1

Verlag Paul Haupt, Bern und Stuttgart 137 Seiten

Malá příručka konzervátorské techniky

Návod na ošetřování a péči o kulturní památky pro sběratele a konzervátory muzeí. V každé kapitole uvedeny základní údaje o ošetřovaném materiálu, příčiny poškození a z pestré řady konzervačních metod doporučena metoda ověřená a účinná a pokud možno nejjednodušší. Kniha obsahuje rejstřík s uvedením materiálových zdrojů (pro Švýcarsko) a poznámky k použitým materiálům. Pro uživatele příručky z jiných zemí doporučuje recenzent rozšíření údajů o materiálových zdrojích knihou vydanou UNESCEM - "Synthetic Materials used in the Conservation of Cultural Property" (Rom, Via Cavour 1963)

23.2. Gaudel, Paul: Bibliographie der archäologischen Konservierungstechnik. Bergung - Restaurierung - Konservierung - Nachbildung - Materialkunde. In: 1 / 1968, s. 2.

Hsg. von Herbert Lehmann, Berlin - Lichterfelde, Hildburhauser Str. 107

Bibliografie archeologické konzervátorské techniky (Odkryv - restaurování - konzervování)

Publikace obsahuje citace 765 publikací 450 autorů. Je uváděn originální titul s německým překladem v závorce. V bibliografii jsou zohledněny i pomocné disciplíny.

23.3. Bleck, R. D.: Bibliographie der archäologisch- chemischen Literatur. In: 1 / 1968, s. 2.

Bibliografie archeologicko - chemické literatury

Naturwissenschaftliche Untersuchungen an Kunst- und Kulturgut aller Zeiten, chemische Konservierungsverfahren, Geschichte der chemischen Technologie.

Přírodovědecké výzkumy uměleckých a kulturních památek všech dob, chemické konzervační metody, dějiny chemické technologie.

Příloha k Alt - Thüringen, vydal Hsg.von Prof. dr. G. Behm - Blancke, Weimar 1967, 253 stran, brožované.

Chemické a fyzikální výzkumné metody nacházejí stále větší uplatnění v oboru archeologického výzkumu, v historii kultury a umění, tak jako v památkové péči. Předložená bibliografie zahrnuje přes 2000 citátů rozptýlených v odborné literatuře od konce 18. století po současnost. Bibliografie je určena jak přírodovědcům činným v tomto oboru tak restaurátorům a historikům.

23.4. Gaudel, P.: Bibliographie der archäologischen Konservierungstechnik. In: 1 / 1971, s. 3

Berliner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte, Ergänzungsband 2. Bruno Hessling - Verlag, Berlin 1969

Bibliografie archeologické konzervátorské techniky (Druhé rozšířené vydání)

Bibliografie obsahuje 1800 citací. Zpracována odborná literatura do roku 1966. Rejstřík autorů, výrobců, věcný, značek a topografický. Cena 65 DM.

23.5. Bleck, R. D.: Chemie in der Konservierung. In: 1 / 1971, s. 4.

Neue Museumskunde, VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin. Příloha k sešitům 3 / 1968, 1 / 1969 a 2 / 1969

Chemie v konzervátorství. Bibliografie přírodovědeckých konzervačních postupů.

Bibliografie byla zpracována pro metody restaurování a konzervování v oboru archeologie, národopisu, grafiky, obrazů a plastiky. Doposud bylo zpracováno 1100 odkazů. U jednotlivých citací je podle možnosti několika řádky popsán obsah publikace. Ve zpracování bibliografie se pokračuje.

23.6. Kühn, H.: Erhaltung und Pflege von Kunstwerken und Antiquitäten. In: 1 / 1975, s. 5.

Keysersche Verlagsbuchhandlung München, 1974. 509 s., 63 vyobrazení, 61 text. obrázků, cena 75 DM

Udržování a péče o umělecká díla a starožitnosti

Kniha je rozdělena do tří částí. V první části jsou diskutována umělecká díla, jejich technická povaha a jejich změny vzniklé působením škodlivých vlivů. Ve druhé části jsou dány rady a pokyny jak vytvořit nejlepší podmínky pro ohrožená díla, aby byla chráněna před dalším poškozením. Třetí část zahrnuje nauku o materiálu. Je pojednáno o charakteru, struktuře, výrobě, vlastnostech a chování důležitých materiálů používaných v uměleckých řemeslech. Dále jsou diskutována konzervační opatření, konzervační prostředky, rozpoštědla atd.

23.7. Mühlethaler, B.: Kleines Handbuch der Konservierungstechnik. In: 1 / 1975, s. 6

Verlag Paul Haupt, Bern und Stuttgart, 1973. 161 s., 7 obr. příloh, cena 28,3 DM

Malá příručka konzervátorské techniky.

Rozšířené vydání příručky o které bylo referováno v ABfR (1/68 sk. 23, s.1). Několik kapitol bylo rozšířeno o nejnovější poznatky, rozšířen soupis materiálů (částečně i o dodavatele z Německa)

23. 8. Steirisches Archivbrevier. Über den Umgang mit Papier und Pergament. In: 1 / 1975, s. 6 - 7

Zvláštní výtisk z "Mitteilungen des steiermärkischen Landesarchivs 24/1974 " Selbstverlag des Verfassers, Graz. 87 stran, 8 příloh

Štýrský archivní breviář. O zacházení s papírem a pergamenem.

Malá rukověť k překonání problémů spojených s restaurováním papíru a pergamenu. Knižka má povzbudit k správnému zacházení s papírem a pergamenem, zabránit škodám vzniklým použitím nevhodných materiálů a je míněna jako pomoc zaměstnancům archivů a sbírek, ale ne jako návod "Udělej si sám" pro laiky. První část zahrnuje nauku o materiálu a pokyny, druhá referuje o vývoji, výzkumu a o stavbě nových přístrojů pro restaurátorské dílny Štýrského zemského muzea.

23.9. International Directory of Arts. Internationales Kunstadressbuch. In: 1 / 1975, s. 7.

Art Adress Verlag Müller KG, Frankfurt /M. 12 vydání 1974/75, 2 svazky, celkem 1750 stran, vazba z umělé hmoty, cena 135 DM.

Mezinárodní adresář umění

Během více než 20 let se stal tento sborník pojmem pro všechny, kteří se zajímají o umění. První díl obsahuje adresy muzeí, veřejných galerií, universit, akademií, uměleckých škol, restaurátorů a expertů. Ve druhém díle jsou adresy starozitnictví, aukčních síní, uměleckých nakladatelství, knižních prodejen zaměřených na umění, umělců a sběratelů.

23.10. Wächter, O.: Restaurierung und Erhaltung von Büchern, Archivalien und Graphiken. In: 1 / 1976, s. 8 - 9.

Verlag H. Böhlau s Nachf., Wien-Köln-Graz, 1975. 284 stran, 32 příloh, 30 obr., cena 52 DM

Restaurování a udržování knih, archiválií a grafik

V první části knihy je pojednáno o materiálech (jako jsou papyrus, papír, pergamen, kůže, pigmenty, barvy, inkousty) a uměleckých technikách (akvarel, kvaš, knižní malba, tempera, grafika, a tisk) se všemi možnými způsoby jejich ohrožení. Jako hlavní příčiny poškození jsou uváděny vliv světla (ultrafialová část spektra), vzdušná vlhkost, teplota, mikroorganismy, škody způsobené hmyzem, obsah kyselin v papíru, nečistoty ve vzduchu a škody způsobené inkoustem. Současně je pojednáno o preventivních opatřeních.

V části Restaurování a konzervování jsou pak konkrétní pracovní návody na odstranění nejrůznějších poškození. Dokonce je popsáno restaurování globusů, miniatur ze slonoviny a pečeti. Z postupů uváděných až do nejmenších detailů je v každé fázi patrná dlouholetá zkušenost autora a to zejména pak tam, kde je vedle dobrých zkušeností referováno i o zkušenostech špatných. V této části je také uveden výčet k restaurování potřebných chemikálií, včetně upozornění na jejich hořlavost, výbušnost nebo toxicitu. U látek označených jako toxické jsou postrádány hodnoty MAK. Další kapitola je věnována ochraně před znovu napadením hmyzu a ochraně před katastrofami. V souvislosti s tím se také autor zabývá používáním kopií, faksimilií a mikrofilmů.

Vlastní kapitola je také věnována záležitostem souvisejícími s vystavováním (pomůcky, jištění při transportu atd).

Kniha obsahuje vysvětlivky technických výrazů a 4jazyčný slovník (anglicky, francouzsky, italsky, německy).

23.11. Riederer, J. - Rohr, Alheidis v.: Kunst unter Mikroskop und Sonde. In: 1 / 1976, s. 9.

Naturwissenschaftliche Untersuchungen an kulturhistorischen Objekten. Sonderausstellung der Staatlichen Museen Preußischer Kulturbesitz, Berlin 31.8.- 14.10.1973. 129 s., brožovaná

Umění pod mikroskopem a sondou. Přírodovědecké výzkumy historických objektů.

První brožurka tohoto druhu pojednávající o fyzikálních a chemických postupech při výzkumech, stanovení stáří ap. v archeologii. Zajímavé jsou údaje o komerčně pracujících laboratořích pro výzkum materiálu a údaje o nákladech za provedené výkony.

23.12. André, Jean-Michel: Keramik und Glas. Ratschläge und Informationen für Sammler und Restauratoren. In: 1 / 1977, s. 10 - 11

Rembrandt-Verlag Berlin, 1976. 130 s., 14. bar., 72 čb.obr., cena 48,40 DM

Keramik a sklo. Rady a informace pro sběratele a restaurátory

Autor zpracoval knihu s velkými odbornými znalostmi získanými na základě dlouholetých zkušeností. Z knihy je patrné, že autorovými rukami prošlo mnoho keramiky nejrůznějších epoch a kulturních oblastí.

Za nedostatek považuje recenzent málo zpracovanou oblast neglazované vyplaované při nízké teplotě hrnčířské keramiky, vzhledem k tomu, že představuje největší podíl denní práce restaurátora v muzejích.

Dalším nedostatkem je uvádění používaných materiálů bez přesné specifikace (typ, výrobce ap.).

Doménou autora je restaurování barevných povrchů keramiky, kde sděluje řadu použitelných rad a rafinovaných "figlů".

Kapitola o restaurování skla pojednávající na 10 stránkách o této oblasti je zařazena více méně z optických a propagačních důvodů.

23.13. Stambolov, T.: Korrosion und Konservierung metallener Altertümer und Kunstgegenstände. In: 1 / 1977, s.12.

Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens, Weimar, 1976. Přeloženo z angličtiny, 128 s., 15 s. literárních odkazů, cena 14,6 DM

Koroze a konzervování kovových starožitností a uměleckých předmětů

Výběrová a komentovaná rešerše o korozi a konzervování kovových předmětů. Autor pojednává o metalurgických, elektrochemických a povrchově chemických aspektech koroze kovů.

Vzhledem ke složitosti techniky čištění, stabilizace a konzervování starověkých kovových předmětů, zastává autor názor, že znalost povrchových reakcí a korozních produktů je předpokladem pro řádné a správné konzervování.

Používané konzervátorské metody jsou kriticky hodnoceny a až na několik výjimek jsou tyto metody pro konzervátorské dílny doposud nepostradatelné.

Odborníci uvítají 269 literárních odkazů v textu, tak jako mnoho schematických vyobrazení a 7 stránek doplňujících literárních odkazů.

23.14. Wihr, R.: Restaurieren von Keramik und Glas. In: 1 / 1978, s. 13.

Verlag Georg D. W. Callwey, München 1977, 275 s., 109 obr., cena: 38 DM

Restaurování keramiky a skla

Kniha zpracovaná odborníkem popisuje na základě dlouholetých zkušeností detailně jednotlivé pracovní úseky skla a keramiky od archeologického odkryvu, dopravy do restaurátorské dílny, čištění, sestavení, doplnění chybějících částí až po zhotovení kopií a vystavení.

Alternativně uváděné používané postupy (např. při lepení nebo impregnování) jsou objektivně hodnoceny, je diskutována jejich použitelnost, přitom nikdy není opomenuto upozornění (pokud je to nutné) na případné škody vzniklé neadekvátními zásahy. Hodnotu knihy zvyšují také četné důležité údaje o materiálech potřebných pro restaurování, jejich dodavatelích, chemických laboratorních technikách, vybavení laboratoře i soupis aktuální odborné literatury.

Kniha se také podrobně zabývá výrobními technikami skla a keramiky, klasifikací keramických výrobků a poskytuje tak důležité informace nejen restaurátorům, ale i těm, kdo se zajímají o keramiku z kulturně historického hlediska.

K dalším dvěma částem knihy "Restaurování maleb na skle" a "Přírodovědecký výzkum skla a keramiky" má recenzent určité výhrady (chybí podrobný soupis literatury, nejsou uvedeny všechny analytické, případně další metody, chybí pokyny pro balení a transport). Dále chybí registr prací umožňující snadnější orientaci při praktickém používání knihy.

23.15. Bloesch, Hansjörg: Rezepte vom Monte lato. In: 1 / 1978, s. 14.

Recepty z Monte lato

Prof. dr. H. Bloesch, vedoucí Archeologického institutu university v Curychu zprostředkovává budoucím archeologům, historikům zabývajícím se uměním a pravěkými dějiny praktické zkušenosti, velmi užitečné pokyny a recepty pro praktické konzervátorské zásahy v polních podmínkách, které získal při svých vykopávkách na Monte lato.

Materiál z vykopávek musí být vždy v krátkém termínu několika týdnů konzervován, aby mohl být po ukončení vykopávek předán příslušnému muzeu.

Autor popisuje jaké potřeby, chemikálie, odlévací, doplňovací a restaurátorské materiály obsahuje jeho polní kufr včetně dodavatele materiálů.

V jednotlivých kapitolách je pojednáno o čištění a restaurování váz, sádrových odlitcích mincí, čištění a konzervování mědi, bronzu, stříbra, olova, železa, konzervování dřeva a kostí, čištění a konzervování textilií, zpevňování štuk, čištění vápencových soch a architektonických kusů a o použití lepidel na bázi umělých pryskyřic.

23.16. Taubert, Johannes: Farbige Skulpturen, Bedeutung - Fassung - Restaurierung. In: 1/1979, s. 15- 17

Callwey-Verlag, München 1978, 208 s., 229 vyobr. z toho 35 barevných, cena 68 DM

Barevné plastiky - význam - pojetí

Kniha je rozdělena do 2 částí. V první je pojednáno o etických a estetických otázkách restaurování plastik. Jako "červená nit" se vine všemi kapitolami této části poznatek jednoty plastické formy a příslušné barvy.

Druhá část je věnována technickým restaurátorským otázkám o kterých je pojednáno na příkladu konzervování a restaurování řady objektů. Autor byl vždy proti schématickému a mechnickému konzervování a vyžadoval individuální a pozorný přístup k restaurovaným objektům. Systematické formulování restaurátorských zásahů v jeho očích znamenalo riziko normální mechanické práce a ztrátu nejpodstatnějšího t.j. bdělého nadšení pro zachraňovaný objekt, který má vždy vyšší cenu než naše individuální a praktická schémata.

Vždy se zdráhal napsat příručku restaurování dřevěných plastik. Vznikla učebnice bez receptů a přesných pracovních postupů, ale přesto základní, kvalitní a velkolepá kniha, při jejímž studiu nemůže obávané nebezpečí nastat a která přesto ukazuje studujícím a hledajícím opravdu odborný přístup.

23.17. Restaurierung von Steindenkmälern. Ein Handbuch für Restauratoren, Architekten, Steinbildhauer und Denkmalpfleger In: 1 / 1981, s. 18 - 19.

München, Verlag Callwey 1980, ISBN 3-7667-0537-7, 230 s., 254 obr., 58 DM

Restaurování památek z kamene. Příručka pro restaurátory, architekty, sochaře a pracovníky památkové péče

Kniha obsahuje kapitoly: Koloběh kamene, Těžba a doprava kamene v průběhu dějin, Zpracování kamene (nářadí a jeho stopy), Zvětrávání kamene a výrobků z kamene. Stěžejní kapitoly jsou: Konzervační plán, Vypsání pomoci pro restaurátorské práce s kamenem, Vysoušení, Odsolování, Čištění, Materiály pro konzervování kamene, Doplnovací materiály, Postupy k udržování jednotlivých kamenných artefaktů venku, Udržování zdí a fasád, Památky z kamene v uzavřených prostorách a jejich prezentace, Kameny s barevným povrchem, Zhotovování kopií a odlitků, Dokumentace, Památková péče v antice, středověku a novověku.

Na konci knihy je uvedena použitá a doporučená literatura uspořádaná podle kapitol. Recenzent postrádá články zásadního významu z odb. časopisů a přeje si jejich doplnění v dalším vydání.

Knihu lze doporučit pro studium a stálé použití všem v podtitulku vyjmenovaným profesím. Stane se jim jako pomůcka nepostradatelná. Takto zpracovaná příručka by byla nutně žádoucí i pro ostatní restaurátorské obory.

23.18. Restauratorenblätter Band 3. In: 1 / 1981, s. 20.

Österreichische Sektion des IIC. Redaktion: M. Koller, R. Prandtstetten, A 1030-Wien, Arsenal, Objekt 15/4. 366 s., 60 černobílých obr.

Restaurátorské listy svazek 3 - K tématu konzervování a restaurování kamene, Vídeň, listopad 1979

Svazek obsahuje přednášky, které byly předneseny při setkání restaurátorů na podzim 1976 při Spolkovém úřadu památkové péče ve Vídni. Ve 24 přednáškách jsou pojednána následující témata:

Všeobecné otázky konzervace kamene, poškození kamene - příčiny a možnosti ošetření, zkušební postupy a jejich zhodnocení, přírodovědecké výzkumné metody, práce s umělými hmotami, zhotovování odlitků a negativních forem.

23.19. Weber, H.: Steinkonservierung. In: 1 / 1981, s. 21.

Expert-Verlag, 7031 Grafenau/Württemberg, Postfach 2. 172 stran, 53 obr. a příloh, cena: 37,50 DM

Konzervování kamene

Autor pojednává z hlediska přírodovědce o následujících tématech:

Úvod do nauky o přírodním kameni, fyzika poremních přírodních kamenů a stavebnin, příčiny zvětvávání stavebnin na bázi kamení, konzervování přírodního kamene, zkušební možnosti konzervačních prostředků na kámen, předběžný výzkum objektu a plánování veškerých opatření, čištění přírodních kamenů, provizorní opatření při restaurování a konzervování kamene, provádění konzervátorských zásahů, sestavení konzervátorských plánů specifických pro daný objekt.

Po teoretické části následuje vysvětlení praktického použití konzervátorských postupů včetně provizorních opatření. Podle titulu kniha je jasně, že důraz je kladen na konzervování a méně na restaurování.

V knize je jako doplatek otištěn seznam německé literatury ke zvětvávání a konzervování přírodních stavebnin.

23.20. Wei, Gustav: Alte Keramik neu entdeckt. In: 2 / 1981, s. 22.

Ullstein-Verlag, 1979, Preis: 29,80 DM

Stará keramika nově objevená s návodem pro zájemce o keramiku

V knize je prezentováno 100 důležitých typů keramiky (od doby cca 5600 let př.K. až po dobu novou) a od východoasijské keramiky přes keramiku starého orientu, antiky, indiánské kultury po novodobou keramiku evropskou. Kniha obsahuje receptury keramických hmot i glazur pro příp. zhotovení uvedených typů keramiky.

23.21. Koller, Manfred - Wibiral, Norbert: Der Pacher-Altar in St. Wolfgang - Untersuchung, Konservierung und Restaurierung 1969-1976. In: 1 / 1982, s. 24

Verlag Böhlau, Wien 1981. 265 s., 4 bar. a 4 černobílé přílohy, 66 vyobr.

Pacherův oltář v St. Wolfgangu - výzkum, konzervování a restaurování 1969 - 1976

Pojednání o restaurování a konzervování jednoho z nejznámějších středověkých oltářů v Rakousku. Svazek je sestaven ze 4 oddílů:

- pojednání o historii vzniku, stavu výzkumu a historii restaurování od roku 1969, které je objasněno různými nákresy, fotografiemi, odlitky ap.
- výzkumy prostoru a oltáře zahrnují dějiny stavby a výzkum klimatu v letech 1971, 1975 a 1976. Výzkum se dále rozšířil na posouzení vlivu oken na oltář, na fotografické snímky oltáře, výzkum dřeva a dřevěných konstrukcí, konečně na výzkum polychromie a maléb. Provedení fotodokumentace viditelnými a neviditelnými paprsky
- vyhodnocení výsledků výzkumu vedlo k řadě závěrů týkajících se změn vzniklých během času na originálu (poznatky, vylepšení) k pracovnímu způsobu a provozu dílny a bylo vždy spojeno s uměleckohistorickými otázkami (datování ap.)
- na závěr je obsáhle referováno o restaurátorských opatřeních.

23.22. Wolters, Jochen: Der Gold- und Silberschmied - Werkstoffe und Materialien. In: 1 / 1982, s. 25

Rühle - Diebener - Verlag, Stuttgart 1981. 312 s., 247 obr.

Pracovní látky a materiály pro zlatníky a stříbrníky

Je předložena práce, kde jsou shrnuty a sestaveny podle dnešních hledisek přírodovědné základy nauky o kovech z tohoto mimořádně rozsáhlého oboru. Kniha pojednává i o nekovových materiálech (dřevo, produkty živočišného původu, sklo a umělé hmoty). Široký prostor zaujímá kapitola "Chemikálie a pomocné látky", rozdělená na anorganickou a organickou část. U všech materiálů jsou popsány vlastnosti, použití, zpracování, normy a detailně poukázáno na možné nebezpečí při jejich používání (klasifikace jedů do tříd podle jedovatosti ap.). Dále následují historické názvy, výskyt, získávání, technicko - historická hlediska a způsoby zpracování. Pro restaurátory jsou zvlášť zajímavé jak staré názvy a odkazy na pracovní techniky, tak i kapitola "Chemie umělých hmot". Kniha končí bohatým přehledně členěným seznamem literatury a věcným rejstříkem. Zvláštní důraz je také kladen na grafické zpracování knihy.

23.23. Stöckel, H.F.A.: Praktisches Handbuch für Künstler, Lackliebhaber und Oelfarben-Anstreicher. In: 2 / 1982, s. 26

2. vydání: Nürnberg 1799 (s předmlouvou a dodatkem, 4 vydání z roku 1815). Reprint 1981 (dr. Kremer-Reprint, Postfach 910, D - 7407 Rottenburg 1)

Praktická příručka pro umělce, milovníky laků a natěračů olejových barev

Spis dvorního rady Stöckela malého sídelního města Schleiz je milníkem v literatuře o vývoji laků a barev. Předložený dotisk 2. vydání dává skvělý pohled na rozmanité zpracování laků a barev nejrůznějších řemeslných oborů. Mnozí dnešní čtenáři mohou litovat, že fermežím používaným při malbě je přiřazena podřadná role. O to podrobnější jsou návody pro ostatní účely použití: kuchyňské nádobí, nástavce ke kamnům, pláště kapesních hodinek atd.

23.24. Bleck, R.D. - Böhmel, Marianne: Chromatographische Analysenmethoden. In: 2 / 1982, s. 27 - 28*Chromatografické analytické metody***Ersfeld, J. - Bleck, R.D.: Zum Problem der Entsalzung metallener Fundobjekte***K problémům odsolování kovových nálezů*Restaurierung und Museumstechnik, Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens, Weimar 1981.
61 stran, četné tabulky a schematické nákresy

První část publikace seznamuje s postupy chromatografické analýzy (chromatografie na papíře a na tenkovrstvých destičkách). Oba postupy mohou být použity k identifikaci kovů, korozních produktů, přírodních pryskyřic, bílkovin, kostí, nástěnných maleb, olejů, mastných kyselin, cukru, medu, barviv a plast. hmot. Článek obsahuje stručně shrnuté pracovní návody. Několika stránkový seznam literatury umožňuje další prohloubení látky.

V druhé části je pojednáno o problému odsolování železných půdních nálezů t.j. čisté promývání, elektrolytické postupy, chemické přeměny chloridů, roztoky siřičitanu sodného a hydroxidu litného a tepelné postupy. Každý postup je zkoumán a modelově ověřován. Výsledky jsou sestaveny na základě dosažených výsledků do modelové řady. Navržen odsolovací postup - ponoření železného předmětu po dobu 12 - 15 minut při teplotě lázně 76⁰C. Po odčerpání vody, její filtraci a 8 - 10 minutách vysoušení začíná další ponoření a to do té doby, až je dosažen požadovaný minimální obsah chloridů.

23.25. Riederer, J.: Kunstwerke chemisch betrachtet - Materialien, Analysen, Altersbestimmung. In: 2/1982, s. 29

Springer-Verlag Berlin, Heidelberg, New York, 1981. 191 st., 34 obr., četné tabulky a diagramy

Umělecká díla posuzována chemicky - materiály, analýzy, určení stáří

Archeometrie je přírodovědecká "polemika" s materiály kulturně historických objektů. Její nejdůležitější cíle jsou: stanovení materiálu a techniky zhotovení předmětů z oblasti historie umění, archeologie a národopisu, zjištění originálního původu a jejich stáří, zkoušení jejich pravosti a odvození historického, hospodářského a sociálního vývoje z analýzy materiálu.

V předložené knize jsou u této relativně mladé disciplíny vysvětleny snadno srozumitelnou formou výsledky výzkumu uměleckého a kulturního dědictví všech materiálů známých kultur a nejpoužívanějších výzkumných metod. 20ti stránkový seznam literatury umožňuje zájemci hlubší proniknutí do látky. Věcný rejstřík usnadňuje vyhledávání konkrétních materiálů, výrobků a postupů. Přes některé nepřesnosti u prezentovaných technologií může poskytnout kniha archeologům, historikům umění, etnologům a restaurátorům cenné informace.

23.26. Wolters, Jochem: Die Granulation, Geschichte und Technik einer alten Goldschmiedekunst. In: 2 / 1983, s. 30.

Verlag Callwey, München, 1983. 332 stran, více jak 400 obr.

Granulace, Dějiny a technika starého zlatnického umění

Nejnovější publikace zlatníka Jochema Wolterse zpracovává důkladně a obsáhle techniku granulace. Vedle seznámení se s technikami granulace navrhuje autor svým přehledným zobrazením rozdílů v materiálech, v tvůrčích a technických kritériích klasifikací, která usnadňuje pochopení prací a sjednocuje jejich popis. Poukazuje na regionální a dobové dávání přednosti určitým technikám. Epoque a tvůrčí indicie dokládá bohatým výkresovým a fotografickým materiálem. Zvláště je zdůrazněna kapitola "Dějiny" s těžištěm na orientální a evropské území. Kniha je hodnotná jako podrobná příručka tak i pro získání základních informací.

23.27. Chemische Färbungen von Kupfer und Kupferlegierungen. In: 2 / 1983, s. 31 - 32.

Deutsches Kupfer-Institut, Knesebeckstra e 96, 1000 Berlin 12.

Chemické barvení mědi a slitin mědi

Již 4. vydání receptáře zpracovaného Německým institutem mědi. Kniha má 138 stran a barevných obrázků. Kniha obsahuje téměř všechno o moderních použitelných chemických postupech barvení mědi.

Nejdříve jsou uvedeny všeobecné pokyny, jak pro úpravu povrchu kovu před barvením, tak i pro konečnou úpravu. Uvedena chemická, mechanická, tepelná a elektrolytická úprava kovů. Při konečné úpravě barevných kovů se pracuje s oleji, fermežemi, laky, vosky.

23.28. Hucke, J. - Bleck, R.D.: Chemikalien und Rezepte. In: 2 / 1983, s. 32.

Restaurierung und Museumstechnik, sv. 3. Vydalo: Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens, Weimar, 1981

Chemikálie a recepty

Brožura obsahuje velké množství materiálů, chemikálií, směsí a roztoků, které restaurátor často používá. Brožurka je vhodná k tomu, aby sloužila jako příručka k zprostředkování optimálních základních znalostí restaurátorům a umění příbuzným profesím.

23.29. Ratliländer, Ralf C.A.: Einführung in die naturwissenschaftlichen Methoden in der Archäologie. In: 1 / 1985, s. 33

Vyd. Archaeologica Venatoria sv.6, Tübingen 1983, 604 stran

Úvod do přírodovědeckých metod v archeologii

Kniha vznikla z přednášek a seminářů autorů na universitě v Tübingenu pro studenty prehistorie, raných dějin a klasické archeologie. V knize jsou popsány veškeré přírodovědecké metody používané v archeologii.

23.30. Theophilus Presbyter: Technik des Kunsthandwerks im zwölften Jahrhundert des Theophilus Presbyter. In: 1 / 1985, s. 33 - 34

VDI-Verlag Düsseldorf 1984, 553 stran.

Technika uměleckého řemesla ve 12. století Theophila Preslytera

Reedice vydání z roku 1933, výběr, přehled a vysvětlení od dr. ing. W. Theobalda. S úvodem prof. Wolfganga von Stromera (zohlednění výsledků výzkumů až do roku 1981).

V knize je Theophilem Presbyterem (Roger von Helmanshansem) shrnuto a popsáno technologické vědění 12. století. První část obsahuje originální text v latině s německým překladem, který čtenáři zpřístupňuje hodnotu a půvab středověkých pramenů. Velký význam pro posouzení a pochopení mají Theobaldovy vysvětlivky, které tvoří druhou část díla.

Předmětem obšírného popisu v první kapitole jsou lístkové zlato, staniol, imitace zlata, popis mlýnků na zlato a popis metod psaní zlatem. Druhá kapitola je věnována sklu. Začíná stavbou pecí, surovinami a nářadím. Dále je pojednáno o výrobě dutého a plochého skla (také barevného), malbě na skle, zhotovování oken s olovenou vitráží a je popsána dnes velmi odsuzovaná metoda "flikování" rozbitého skla.

Třetí kapitola se týká technologie kovů v širším smyslu: dílna, dílenské prostory, pece, dmychadla, přístroje, nářadí, kelímky, materiály, pomocné látky, pájky, "niclo" technika, technika zlacení, zpracování barevných kovů, technika pohonu, kovářská technika zpracování železa, drahých kovů, hudebních nástrojů, píšťal (varhany, lití zvonů, cymbály).

Kniha je ukončena bohatými údaji k písemnictví a seznamem výrazů v latině s překladem. Mimořádná hodnota celého díla je ve šťastném spojení obou částí: mnich a umělecký řemeslník 12. století a vědec a technik 20. století vytvořili základy umožňující lépe porozumět starým předmětům, které dnes zpracováváme a hodnotíme.

23.31. Banik, Gerhard - Krist, Gabriela: Lösungsmittel in der Restaurierung. In: 2 / 1985, s. 35.

Verlag Dre Apfel, Wien 1984, 150 stran

Rozpouštědla v restaurování

Předložená publikace je výsledkem semináře konaného v roce 1982 na Akademii výtvarných umění ve Vídni. Větší část publikace obsahuje informace ze 2 následujících kompletních pramenů: G. Torraca a L. Masschelein - Kleina: Solubility and Solvents for Conservation Problems, 3. Aufl., ICCROM, Rom, 1984, und. L. Masschelein-Kleina, "Les Solvants", Cours de Conservation 2, Institut Royal du Patrimoine Artistique, Brüssel 1981.

Tyto prameny byly nejen přeloženy, ale také komprimovány a rozšířeny o spojovací pasáže. Vznikla tak přehledná kniha zabývající se důležitými otázkami problematiky rozpouštědel. V přehledné formě informuje o různých chemických sloučeninách, jejich působení na rozpouštěcí procesy, o teorii rozpouštění a chemismu rozmanitých organických rozpouštědel.

V kapitole "Rozpouštědla" je připojena tabulka běžných rozpouštědel (cca 70) s nejdůležitějšími parametry. Praktické práci je věnována kapitola III., která je zpracována na podkladě publikace L. Masschelein- Kleina.

23.32. Oel, Hans-Joachim (Hrsg): Kolloquium über Steinkonservierung. In: 2 / 1985, s. 36

Lepenková vazba, 347 stran s četnými tabulkami a grafickými vyobraz.

Koloquium o konzervování kamene

9. - 11. 1984 se konalo ve Westfálském úřadě pro památkovou péči v Münsteru koloquium o konzervování kamene, na které bylo pozváno cca 90 odborníků z tuzemska i ciziny.

Iniciátorem pozvání byla pracovní skupina "Přírodovědeckého výzkumu na uměleckých dílech z kamene", která byla založena na podnět dr. Claussense a restaurátora Schmidt - Thomsense (oba z Münsteru) a kde pod vedením prof. Oela (Erlangen) restaurátoři a odborní vědečtí pracovníci úzce spolupracují. V publikaci je uvedeno na téměř 350 stránkách 25 referátů (z praxe i teoretických).

Publikaci je možno za výhodných podmínek objednat na adrese: Institut für Werkstoffwissenschaften III, Martenss.5, 8520 Erlangen.

23.33. Rottländer, Rolf C. A.: Einführung in die naturwissenschaftlichen Methoden in der Archäologie. In: 1 / 1986, s. 37 - 38

Verlag Archeologica Venatorie, Institut für Urgeschichte, Universität Tübingen, sv.6, 1983, 604 s. (s příspěvky G. Bachmann, A. Czarnetzki, J. Hahn u. J. Peters)

Úvod do přírodovědeckých metod v archeologii

Kniha je neobsáhlejší německý sborník o přírodovědeckých metodách používaných v archeologii. Je sestavena z přednášek, rukopisů pro semináře v oboru archeometrie.

Přes některé výhrady recenzenta (nepřehlednost členění, rychlé napsání některých kapitol, některé věcné nepřesnosti ap.) je publikace v tomto oboru v německy mluvící oblasti, prozatím nepřekonaná.

23.34. Praktische Galvanoplastik. In: 1 / 1986, s. 39.

Eugen G. Leuze Verlag, D-7968 Saulgau/Württ-4. Aufl, 1984, 538 stran

Praktická galvanoplastika

Příručka určená pro průmysl je velmi hodnotná i pro restaurátorskou praxi.

1. kapitola "Galvanotechnické postupy" seznamuje s veškerými starými i moderními galvanotechnikami. Vynikající jsou také tabulky v příloze.

Pro restaurátory jsou dále zajímavé: 8. kapitola "Galvanické pokovování", kde jsou přístupnou formou popsány všechny použitelné postupy pokovování od antimonu po cín. 9. kapitola "Galvanické pokovování plastických hmot".

12. kapitola obsahuje hodnotné návody barvení galvanicky připravených povrchů (je však třeba důrazně varovat před aplikací receptů, obsahující soli, které vedou nevyhnutelně ke korozi).

Velký prostor je věnován ekologii a bezpečnosti práce (zřizování lékárníček, tabelární zpracování používaných chemikálií, možná nebezpečí a bezpečnostní předpisy při jejich používání, přípustné koncentrace při jejich vypouštění do veřejné kanalizace ap.).

23.35. Brachert, Thomas: Patina. Von Nutzen und Nachteil der Restaurierung. In: 1 / 1986, s. 40 - 41

Gallwey, München, 1985. 222 stran, četná černobílá a barevná vyobrazení

Patina. O užitečnosti a nevýhodě restaurování.

Autor se zabývá procesy stárnutí na uměleckých dílech, které zahrnuje pod pojmem "patina". Vysvětluje a hodnotí eticko - teoretické a technicko - praktické problémy a úkoly, které z toho pro restaurátora vznikají.

Je ukázáno, jaké následky měly a mohou mít neadekvátní restaurátorské zásahy. V nejdůležitější části knihy (podle recenzenta) jsou uváděny a rozvíjeny teze, které přispějí k vytvoření zesíleného povědomí existence problémů při restaurátorských zásazích. Principy hodnocení problémů v uvedené diskusi mají vysokou hodnotu i když nejsou vždy beze zbytku uspokojivě zodpovězeny.

23.36. Kastner, Richard H.: Gebäudesanierung (Analyse - Planung - Durchführung). In: 1 / 1986, s. 42

Callwey-Verlag, München 1983, 182 stran, 386 obr.

Sanace budov (analýza - plánování - provádění)

Vzhledem k pestrosti tématu rozdělil vydavatel knihu do 2 částí. (1 část - "Lexikon sanačních technik a 2 část s názvem "Praxe sanačních technik".)

V první části je v abecedním pořadí pojednáno o pojmech jako je např. analýza stavu, stavba, stavební materiál atd.

Ve druhé, kratší části je pojednáno především o příčinách způsobujících vnější i vnitřní poškození budov a jejich částí (stěny, okna, dveře, klenba, podlaha, schody, střechy, komíny, technické zařízení budov, dřevěné, železné a ocelové konstrukce). O poškození kamene, jeho příčinách a možnostech restaurování je pojednáno stručně.

Knihou umožňuje poskytnout řadu informací pro majitele památek, stavaře i architekty.

23.37. Heymann, Johannes P.: Antiquitätenselberrmachen. In: 1 / 1987, s. 43 - 44.

Stuttgart 1986. 256 s., část obrázků barevných

"Starožitnosti" udělej si sám (recepty, triky, techniky)

Knihou určena pro amatéry, kteří se zabývají zhotovováním a restaurováním starožitností.

Na základě pojmů, např. kopie, replika, replikát, reprodukce, muzejní replikát jsou v úvodu objasněny právní otázky jejich zhotovování. Kniha je členěna do následujících kapitol:

- základy a pracovní techniky
- sehnat nebo udělat si sám
- umělé stárnutí
- starožitnosti nebo "starožitnosti"

V knize autor uvádí všechny možné použitelné triky, které se používají k tomu, aby u výrobků bylo dosaženo zdání původnosti. Např. u odličků dosažení odpovídající hmotnosti různými plnidly, jak dopilovávat průmyslově zhotovené vyrobené šrouby, aby vypadaly jako ručně zhotovené, používání patiny u kovů, právě tak další postupy, které způsobují stárnutí materiálů jako u kůže, papíru, zrcadel a porcelánu.

Dále jsou uvedeny adresy, kde je možno si obstarat kování, plátna, staré barvy atd.

Z etického hlediska má recenzent ke knize výhrady, na druhé straně by se s touto knihou měl každý restaurátor seznámit.

23.38. Torraca, Giorgio: Poröse Baustoffe (Eine Materialkunde für die Denkmalpflege). In: 1/1987, s. 45

Verlag Der Apfel, Wien 1986, 130 stran. Přeložil, přepracoval a doplnil Johannes Weber

Poresní stavební hmoty (Nauka o materiálu pro památkovou péči)

Přestože tato kniha není žádná příručka ani slovník, může se přesto takto používat. Především však představuje uvedení do problematiky o stavebních materiálech. Jednotlivé kapitoly jsou snadno srozumitelné a nabízejí ucelené informace.

V ucelených kapitolách je pojednáno o následujících tématech:

Transport vody v poréznych stavebních materiálech - Poškození poresních stavebních materiálů mechanickým namáháním - Chemické zvětvávání - Biogenní zvětvávání - Vibrace - Maltoviny a beton - Konzervace kamene - Jílly, hlína a keramické stavební materiály - Zvětvávání a konzervování zdiva - Plastické hmoty - Silikáty a organokřemičité sloučeniny.

Recenzent vysoce oceňuje práci překladatele spojené s doplněním nejnovějšího stavu vědění o těchto stavebních materiálech.

23.39. Farke, Heidemarie: Archäologische Fasern, Geflechte, Gewebe. Bestimmung und Konservierung. In: 2 / 1987, s. 46 - 47

Restaurierung und Museumstechnik, vydalo Museum für Ur-und Frühgeschichte Thüringens, Weimar 1986, Heft 7. 75 stran, četná vyobrazení

Archeologická vlákna, pletiva, tkaniny. Určení a konzervování.

Předložená práce dává čtenáři přehled o stavbě přírodních vláken a jejich zpracování, přičemž zvláštní důraz je kladen na popis základních technik výroby tkanin. Bohužel však některé otázky týkající se tkacích stavů a systematizace výrobních technik jsou nedořešené. A to je u knihy, která je míněna jako příručka pro archeology, techniky archeolog. výkopů a restaurátory škoda, protože vzniká obava, že všechno v této knize bude používáno bez výhrad.

Zvláště je třeba vyzdvihnout kapitolu 5. 1. Úprava textilií, zaplňující velkou mezeru v nedostatku literatury, která obsahuje nejdůležitější rady jak postupovat při odkrývání nálezů.

Na druhé straně je napovázena, když jsou předkládány návrhy jako recepty, které by mohly svést nedostatečně vyškolené pracovníky k jejich bezmyšlenkovitému používání. Chybí zde důrazné upozornění na to, že každý nález vyžaduje specifický přístup specialisty s dlouhodobými zkušenostmi.

Velmi názorná je kapitola 7 s uvedenými příklady rekonstrukce, které mají jako didaktické pomůcky velký význam pro prezentaci archeologických materiálů.

Můžeme doufat, že současné nedostatky budou v případném dalším vydání odstraněny.

23.40. "Les Bois Gorgés d Eau". In: 2 / 1987, s. 48 - 49.

1984, ISBN-2-7272-0100-1, Grenoble 1985

Materiály z 2. konference pracovní sekce "Mokrý dřev" ICOMu, 1984

Sborník zřetelně reflektuje rozdíly mezi denní praxí muzejních restaurátorů a výzkumy přírodovědců. Zatímco u průběžných nálezů ze dřeva se na jejich záchranu používají běžné, pokud možno jednoduché metody jako jsou vymrazování, napouštění polyetylenglykolem, polymerizace Lyofixem a snad i zpevňování damarovou pryskyřicí s vodou a alkoholem, vznikají všude výzkumné skupiny, které u prestižních projektů s odpovídající finanční podporou se snaží vyvíjet komplikované a přístrojově náročné konzervační postupy.

Centre d Etude et de Traitement des Bois Gorgés d Eau se ocenění hodným způsobem zasloužilo o publikaci těchto nových poznatků, které byly předneseny v pracovní sekci "Mokrý dřev" ICOMu v Grenoblu v roce 1984. Jsou popsány metody:

- metody chemické a fyzikální klasifikace jako podkladu pro odpovídající konzervační postupy (Barbour, USA)
- možnosti skladování dřevěných lodí v mořských vrstvách písku (Jespersen, Dánsko)
- problémy dokumentace, skladování a reversibility ve spolupráci více institucí (Colardelle, Francie)
- konzervování polyester-styrolovou pryskyřicí a gama zářením, nebo vymrazování a relevantní rozhodovací kritéria - při polymerizaci iniciované zářením je uváděna doba ošetření 30 měsíců a tangenciální úbytek 7% (Ginier - Gillet ad., Francie)
- problémy s odkrýváním a konzervováním středověkých domů a pobřežních opevnění (Wallace, EIR) a římských lodí (Bouis-Francie), dvojhromadem sodným a kyselinou linolovou
- nová konzervační metoda s fenolalkoholy (Kazanskaya a Nikitina, SSSR)
- základní výzkum k stabilizaci polyetylenglykolem v závislosti na stupni rozpadu (Hoffmann - Německo, Savada - Japonsko)
- pokusy s korozními inhibitory při zpracování nálezů obsahujících kombinaci materiálu dřeva a kov (Cook a kol. - Kanada)
- různé aspekty vysoušení vymrazováním (Decourt a Morel - Deledalle - Francie, Saterhaug - Holandsko, Hug - Švýcarsko, Cook a Grattan - Kanada)

Nakonec jsou prezentovány problémy s konzervováním velkorozměrných dřevěných objektů. Zvláště zajímavé jsou:

- plánování muzea pod vodou pro 2 kanadské historicky důležité obchodní lodě z 19. století (Lord, Kanada)
- seznámení se s restaurátorskou činností Schleswig Holštýnského Zemského muzea - napouštění polyetylenglykolem a vysoušení vymrazováním 12 tunového vodou nasyceného objektu (Nielsen, Dánsko)
- nové informace k lodi Wasa (Hafors - Švédsko)
- kontrolované vysoušení dřeva z římského městského opevnění a jeho dobré výsledky (Schweizer a kol. - Švýcarsko)
- konzervování římsko - galského člunu z Pommeroeula jen za 18 měsíců (De Witte - Belgie)

V závěrečném kole setkání byla konstatována dalekosáhlá shoda na používání různých typů polyetylenglykolu s rozličnou molekulární hmotností avšak doposud běžná rychlost penetrace a stupeň permeability u nich nebyl překročen. Názory na vysoušení vymrazováním nejsou jednotné.

Chvályhodné a cenné je uvedení seznamu účastníků a tedy rovněž všech specialistů pracujících v oboru konzervace dřeva.

Články publikované převážně v angličtině (zbytek ve francouzštině), představují kompendium současných nejnovějších výzkumů v oblasti konzervace mokrého dřeva.

Je škoda, že málo pozornosti bylo věnováno neúspěchům, se kterými se praktik při své práci stále znovu setkává.

23.41. Riederer, Josef: *Archäologie und Chemie - Einblicke in die Vergangenheit*. In: 1 / 1988, s. 50 - 51 Rathgen - Forschungslabor, 1000 Berlin 19, 1987. 276 stran, četná vyobrazení

Archeologie a chemie - Pohledy do minulosti

Kniha vydaná k výstavě se stejným názvem, kterou uspořádalo Staatlichen Museen Preußischer Kulturbesitz v Berlíně - Dahlemu.

Na prvních 62 stránkách jsou prezentovány moderní metody analýzy materiálů archeologických objektů. Srozumitelnou formou jsou demonstrovány následující metody a postupy analýzy materiálů v různých oblastech archeologického výzkumu:

Optické a radiační metody: metody s infračerveným a ultrafialovým světlem, mikroskopické metody s procházejícím a dopadajícím světlem, elektronová mikroskopie, rastrová elektronová mikroskopie, prozařování s rentgenovými a gama paprsky, počítačová tomografie, elektronová radiografie, elektronová autoradiografie, neutronová autoradiografie. Chemické postupy: mikrochemie, emisní spektrální analýza, atomová absorpční spektrální analýza, rentgenová fluorescenční analýza, aktivací analýza, chromatografie, plynová chromatografie, analýza aminových kyselin apod. Fyzikální zkušební metody: spektroskopie ve viditelném a ultrafialovém světle, hmotová spektrometrie, rentgenová strukturní analýza, infračervená spektrografie, termoanalýza, Möbamerova spektroskopie. Metody určující absolutní stáří: metoda radioaktivního uhlíku, uran - thoriová, metoda s olovem 210, termoluminiscenční analýza, rezonanční elektronspinová, měření hydratační vrstvy, zvětrávací efekty u keramiky, metoda fluor - dusík atd. V druhé části knihy je pojednáno o nalezištích, získávání, přípravě, zpracování a o chemickém složení následujících materiálů: zlato, stříbro, měď a

její slitiny bronz a mosaz, olovo, cín, železo, zinek, rtuť, kámen, drahokamy a polodrahokamy, sklo, keramika, pigmenty, malby, textilie, slonovina, kosti, jantar, pryskyřice, asfalt a vosky. Zmíněny jsou i kosmetika, potraviny a nápoje.

Knihu doplňuje 30 stránková bibliografie včetně registrů (místního a předmětného). Kniha by neměla chybět žádnému zájemci o archeologii a u přírodovědecky orientovanému restaurátoru.

23.42. Brepohl, Erhard: Theophilus Presbyter und die mittelalterliche Goldschmiedekunst. In: 1/1988, s. 51

Edition Leipzig, 1987, objednáč. číslo 5942739, ISBN 3-361-00068-8

Theophilus Presbyter a středověké zlatnické umění

Po velmi hledaném a v antikvariátech těžko dostupném vydání z roku 1933 i vyhledávaných reprintech z roku 1953 a 1984 bylo v NDR vydáno v každém ohledu velmi zdařilé, v německy mluvící oblasti nejstarší, na fakta nejbohatší a mezi restaurátory nejnámější dílo Theophila Presbytera o středověkém zlatnictví. Originální rukopis je rozčleněn do 3 knih, přitom jen třetí kniha je nově přeložena. Kniha obsahuje vedle německého překladu původní latinský text, kniha je opatřena četnými ilustracemi pracovních postupů a pracovními fotografiemi dle textu, ale i bohatým obrazovým materiálem středověkých knižních ilustrací a církevních předmětů. Vícebarevné reprodukce jsou provedeny v nejvyšší kvalitě.

Knihu lze objednat na následujících adresách:

- Brückenverlag, Ackers.3,4000 Düsseldorf 1
- Eskabe Komm.-Buchhandlung, Grashofs.7b,8222 Ruppolding
- Fackler, Franz, Landwehrs.79,8000 München 2
- Kunst und Wissen, E.Bieber, Wilhelms.4,7000 Stuttgart
- Internationaler Buchversand GmbH, Eschenallee 21,1000 Berlin 19
- Helios Literatur-Vetriebs- GmbH, Eichborndamm 141-167,1000 Berlin 51
- Gebrüder Petermann, Kurfürstens.111, 1000 Berlin 30

Každému restaurátorovi, který se zabývá pracemi s kovy a jeho technologiemi lze tuto knihu vřele doporučit.

23.43. Sicherer Arbeiten in chemischen Laboratorien. In: 1 / 1988, s. 52 - 54

Vydala Společnost německých chemiků (Gesellschaft Deutscher Chemiker - GDCh) v ediční řadě Theorie a praxe zabránění úrazů (Theorie und Praxis der Unfallverbütung).

Bezpečnější práce v chemických laboratořích

Knihu možno zajistit pod obj. číslem 6 UV 50.04 u příslušných úrazových pojišťoven jednotlivých spolkových zemí.

Kniha obsahuje následující kapitoly:

- úvod do bezpečné práce
- práce s chemikáliemi
- čištění a likvidace
- ohrožení zdraví
- první pomoc při nehodách způsobených chemikáliemi
- seznam a klasifikace stupně nebezpečnosti karcinogenních látek

K jednotlivým tématům je uvedena obšírná literatura. Brožura je distribuována bezplatně. V úrazových pojišťovnách je možno bezplatně objednat další hodnotné publikace jako: "Práce s rozpouštěly", tak jako přehled veškerých vydaných publikací.

Seznam adres pojišťoven jednotlivých spolkových zemí:

Baden-Württemberg

Badischer Gemeindeunfallversicherungsverband, Waldorplatz 1, Postfach 69 29, 7500 Karlsruhe 1, Telefon:0721/60981

Württembergischer Gemeindefallversicherungsverband, Panoramastraße 11, Postfach 106062, Stuttgart 10, Telefon 071/2007-0

Bayern

Bayerischer Gemeindeunfallversicherungsverband, Postfach 400208, Ungererstraße 71, 8000 München 40, Telefon 089/36093-0

Berlin

Eigenunfallversicherung Berlin, Ausführungsbehörde für gesetzliche Unfallversicherung, Bundesallee 199,1000 Berlin 31, Telefon 030/2123-3320

Bremen

Bremischer Gemeindeunfallversicherungsverband, Walsroder Straße 12-14, 2800 Bremen 1, Telefon 0421/35012-0

Hamburg

Landesunfallkasse Frei und Hansesstadt Hamburg, Weidestraße 118a, Postfach 760325, Hamburg 76, Telefon 040/30904-289

Hessen

Hessischer Gemeindeunfallversicherungsverband, Bockenheimer Anlage 37, 6000 Frankfurt/Main, Telefon 069/7169-0

Niedersachsen

Gemeinde-Unfallversicherungsverband Hannover, als Ausführungsbehörde der Unfallversicherung für das Land Niedersachsen, Am Mittelfelde 169,3000 Hannover 81, Telefon 0511/8707-0

Nordrhein-Westfalen

Ausführungsbehörde für Unfallversicherung des Land NRW, Ulenbergstraße 1, 4000 Düsseldorf, Telefon 0211/1594-1

Rheinland-Pfalz

Gemeindeunfallversicherungsverband Rheinland-Pfalz, Ludwig-Hillesheim-Straße 3, Postfach 1307, 5470 Andernach, Telefon 02632/403-0

Saarland

Gemeindeunfallversicherungsverband für das Saarland, Beethovenstraße 41, 6602 Dudweiler, Telefon 06897/7907-0

Schleswig-Holstein

Gemeindeunfallversicherungsverband Schleswig-Holstein, Schulstraße 29, 2300 Kiel *Gaarden+14, Telefon 0431/704-0

23.44.Englischsprachige Restaurierungszeitschriften. In: 2/1988, s. 55 - 59.*Restaurátorské časopisy v angličtině*

V následujícím jsou prezentovány anglické časopisy zabývající se restaurováním. Protože se jedná většinou o časopisy svazů a odborných pracovních skupin jsou k dostání nejnovější čísla pouze pro členy, zatímco starší čísla si mohou objednat i nečlenové. Seznam dříve vydaných publikací je možno obdržet na uvedených adresách a kromě toho je pro některé časopisy vydáván t.zv. index obsahující věcný a autorský rejstřík.

Abbey Newsletter: Bookbinding and Conservation

Abbey Publications, 320 E. Center Street, Provo UT 84061, USA

Vychází 6x do roka, roční předplatné 35 USDolarů

Časopis s články z oboru knihvazačství a restaurování papíru a knih. Kromě toho zprávy, nové materiály, protokoly ze zasedání.

Bulletin of the Association for Preservation Technology

APT Publications, Box 2487, Station D., Ottawa, Ontario, Canada K1P 5W6

Členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 4krát do roka. Roční členský příspěvek 40 dolarů.

Příspěvky k restaurování a dokumentaci stavebních památek, udržování archeologických lokalit a nalezišť pod vodou.

The Conservator

United Kingdom Institute for Conservation (UKIC), 37 Upper Addison Gardens, Holland Park, GB-London W148AJ.

Členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 1krát ročně. Roční členský příspěvek 28 L.

Prakticky zaměřené články na všechny obory restaurování včetně výstavní techniky a klimatizace

Conservation News

United Kingdom Institute for Conservation (UKIC), 37 Upper Addison Gardens, Holland Park, GB-London W14 8AJ

Členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 4krát do roka.

Krátké články zaměřené na restaurátorskou praxi, zprávy odborných skupin a výměna informací (archeologie, keramika a sklo, kámen, textil) recenze knih, kalendář seminářů a zasedání, nové materiály a dodavatelé.

Journal of the American Institute for Conservation

American Institute for Conservation (AIC), 3545 Williamsburg Lane N.W., Washington D.C. 20008 USA

členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 2krát do roka. Roční členský příspěvek 55 dolarů.

Příspěvky ke všem oborům restaurování, výzkumná činnost, průzkum objektů, recenze knih.

Journal of the IIC-Canadian Group

International Institute für Conservation-Canadian Group (IIC-CG) Box/C.P.9195, Ottawa, Canada K1G 3T9

Členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 1 - 2krát do roka. Roční členský příspěvek 25 dolarů.

Příspěvky k restaurování obrazů, etnografických objektů, papíru atd.

National Gallery Technical Bulletin

National Gallery Publications, Trafalgar Square, GB-London WC2

Vychází 1krát do roka, cena 5 L za sešit.

Příspěvky o činnosti dílen Národní galerie. Restaurování a přírodovědný výzkum maleb, výstavní technika, nové materiály.

Report of the Textile Conservation Group

Sarah Lowengard, 1080 Park Avenue, Apt.5W, New York, N.Y.10128 USA

Vychází 3 - 6krát do roka. Roční předplatné 12 dolarů.

Zprávy o restaurování textilu, nauka o materiálu, nové metody a materiály.

Studies in Conservation

International Institute für Conservation (IIC) 6 Buckingham St., GB-London WC2N 6BA

Členové dostávají časopis v rámci členství. Vychází 4krát do roka. Roční členský příspěvek 14 L.

Příspěvky k výzkumu a restaurátorské praxi ze všech oborů restaurování, průzkum objektů, recenze knih.

Technology and Conservation

Art, Architecture and Antiquities Technology Organization Inc., 1 Emerson Place, Boston MA 02114, USA

Vychází 4krát do roka. Roční předplatné 22 dolarů.

Články o restaurování budov umělecko-řemeslných a archeologických objektů.

Těžiště: Technické problémy v památkové péči Ochrana a zabezpečovací opatření, popis dílen, dodavatelé materiálů, skladovací otázky.

Naturwissenschaftliche Literatur zur Restaurierung*Přírodovědná literatura k restaurování*

Ashley Smith, J.: An Introduction to Materials

Úvod do materiálů

Science for Conservators Book 1, The Conservation Unit, London 1987, 112 s.

Úvod do chemie materiálů používaných při restaurování. Struktura, názvosloví. Vztah mezi složením a vlastnostmi materiálu je názorně popsán.

Ashley Smith, J.: Cleaning

Čištění

Science for Conservators Book 2, The Conservation Unit, London 1987, 128 stran

Navazuje na předcházející knihu a jsou zde popsány přírodovědné základy čistících procesů: nazývání nečistot, vlastnosti kapalin, účinek čistících prostředků a rozpouštědel.

Adhesives and Coatings

Adheziva a povlaky

Science for Conservators Book 3, The Conservation Unit, London 1987, 134 stran

Fyzikálně-chemické základy působení lepidel, impregnačních prostředků a ochranných povlaků při restaurování. Úvod do chemie polymerů.

Brill, T.B.: Light, its Interaction with Art und Antiquities

Světlo, jeho vliv na umělecké předměty a starožitnosti.

Plenum Press, New York 1980

Působení světla na umělecká díla a starožitnosti. Popis změn a fotochemických reakcí u různých materiálů vyvolaných působením světla.

Carpenter, J. - Hatchfield, P.: Formaldehyde

Formaldehyd. V jaké míře ohrožuje muzejní sbírky?

Center for Conservation and Technical Studies, Cambridge, USA 1987, 44 stran

Výzkum o příčinách a působení formaldehydových imisí v muzeu. Popsán chemický mechanismus koroze a uvedeny výsledky a doporučení na zkoušení formaldehydových imisí používaných při stavbě skříní a vitrin.

Horie, C.V.: Materials for Conservation

Materiály pro konzervování

Butterworth, London 1987, 144 stran

I. Chemicko-fyzikální základy použití přírodních pryskyřic, rozpouštědel a čistících prostředků při restaurování
II. Obsáhlý popis velkého množství dřeva a dnes používaných látek k restaurování, jejich použití a účinek

Masschelein - Kleiner, L.: Ancient Bindings Media, Varnishes and Adhesives

Dříve používaná pojiva, fermeže a lepidla

ICCROM, Rom 1985

Všeobecný popis fyzikálních a chemických vlastností látek používaných jako pojiva a nátěrové hmoty. Pojednáno o zvláštích různých přírodních materiálů, které se dřive používaly jako pojiva, fermeže a lepidla.

Mills, J.S. - White, R.: The Organic Chemistry of Museum Objects

Organická chemie muzejních předmětů

Butterworth, London 1987, 180 stran

Úvod do chemie organických materiálů z nichž jsou zhotoveny muzejní objekty. Pojednáno o složení a vlastnostech jednotlivých skupin materiálů, analýza a možnosti identifikace, procesy stárnutí z chemického hlediska.

Torraca, G.: Solubility and Solvents for Conservation Problems

Rozpustnost a rozpouštědla pro konzervátorské problémy

ICCROM, Rom 1978, 60 stran

Úvod do chemie rozpouštědel: I. teorie rozpustnosti

II. různé třídy rozpouštědel

III. vysvětlení pojmů jako roztok, emulze, mísitelnost, rozpustnost atd.

ADRESY:

Butterworth & Co (Publishers)Ltd.

Borough Green, Sevenoaks, Kent TN 15 8 PH, England

Center for Conservation and Technical Studies

32 Quincy St., Cambridge MA 02138, USA

The Conservation Unit

Museum & Galleries Commission, 7 St. James s Square,
London SW1Y 4JU, England

ICCRROM

13 Via di San Michele, 00153 Rom, Italien

Plenum Press

227 W St., New York, NY 10011, USA

23.45. Stambolov, T. - Bleck, R.D. - Eichelmann, N.: Korrosion und Konservierung von Kunst- und Kulturgut aus Metall. In: 2 / 1988, s. 60

Sv.1 Weimar 1987, Ediční řada: Restaurierung und Museumstechnik, Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens 8

Koroze a konzervování uměleckých a kulturních památek z kovu

Více jak před 12 lety vydaný "Stambolov" byl osvědčeným kolektivem nyní nově přepracován. Zejména byly zohledněny výsledky nejnovějšího výzkumu v oblasti koroze kovů. Předložený 1. svazek ediční řady se zabývá železem a barevnými kovy. Kniha zprostředkovává zájemcům o studium rozsáhlý teoretický a praktický návod do konzervování kovů. Současně může sloužit jako nepostradatelná příručka restaurátorům - praktikům. Receptury jsou voleny tak, že je lze provádět i v malých restaurátorských dílnách.

Knihu doplňuje obsáhlý seznam literatury.

Podle recenzenta se jedná o nejdůležitější německou knižní novinku z tohoto oboru.

23.46. Piert-Borges, Barbara: Restaurieren mit Uruski. In: 2 / 1988, s. 60.

Kleine Monographien der Stadt Köln, Museum für Ostasiatische Kunst (Verwaltung der Museen der Stadt Köln, Richartzstr, 2-4, 5000 Köln 1)

Restaurování s uruski

Seznámení se základními pracemi Tomiza Santaniho a K. Kitamura, využívajících při svých technikách laků. Kromě toho jsou uvedeny návody receptur tmelů a lepidel u zruski. Názorné detailní fotografie, fotografie poškozených obrazů a výběr literatury, dělají z této malé monografie půvabné dílo.

23.47. Friedrich, Karl: Die Steinbearbeitung in ihrer Entwicklung vom 11. bis zum 18 Jahrhundert. In: 1/1989 s. 61 - 62.

Aegis-Verlag, Ulm/Donau, 1988. 11 stran, perokresby, 115 autotypií

Opracování kamene a jeho vývoj od 11. do 18. století

Opracování kamene je zajímavý a důležitý úsek památkové péče, kterému je věnována relativně malá pozornost. Jeho souvislý vývoj nebyl až do předložení práce Karla Friedricha podán. Práce stavebního mistra Freiburské katedrály byla ve své původní formě předložena v roce 1929 na Vysoké škole technické v Karlsruhe jako disertační práce a potom byla ještě podstatně rozšířena.

V první kapitole je nejprve pojednáno o pomocných prostředcích stavebně-historického bádání jako jsou písemné listiny, nápisy na stavbách, srovnávací kritika stavebních slohů, tak jako technika překladů.

V druhé kapitole je obšírně pojednáno o kamenických značkách: první výskyt, velikost, tvar, četnost výskytu, příčiny jejich používání, změna významu, mistrovské značky, překladové značky, omyly tak jako jejich význam pro stavebně-historické bádání.

Na 3 stranách naleznem kreslené reprodukce kamenických značek různého původu, na dalších 8 stranách seznam kamenických značek Štrasburské katedrály, které posbíral a sestavil bývalý stavební mistr katedrály dr. Kant.

Ve třetí kapitole je postupně prezentována proměna opracování kamene v rozmezí 11. až 18. století na příkladech strasburské katedrály, která je charakteristická pro celé německé kamenictví. To je doloženo výzkumem stop po nářadí na četném množství významných středověkých stavebních dílech a zejména obrázky.

23.48. Wagner, Cornelia: Arbeitsweisen und Anschauungen in der Gemälderestaurierung um 1800. In: 2 / 1989, s. 63 - 64.

Veröffentlichung des Instituts für Kunsttechnik und Konservierung des Germanischen Nationalmuseums, Nürnberg, Band 2. Verlag Callwey, München 1988, 99 stran

Pracovní postupy a názory na restaurování maleb z období kolem roku 1800

Autorka v tomto svazku představuje svoji dizertační práci, kterou předložila v zimním semestru r. 1986/87 na I. Filozofické fakultě curyšské univerzity.

Smyslem této práce je zhodnotit odbornou literaturu s tematikou restaurování maleb, která se začala ve větší míře vyskytovat od r. cca 1800 a během času se postupně vyvinula v samostatnou odbornou disciplínu. Hlavní podíl zpracovaných materiálů tvoří německé literární prameny, autorčiny znalosti francouzštiny, angličtiny a italštiny ji umožňují zahrnout do své práce i literární prameny těchto jazyků a tím nabídnout širší spektrum názvů a pracovních postupů.

Kniha je rozdělena do 3 částí: v první se zabývá myšlenkovým pozadím restaurování maleb. Na základě literárních pramenů zkoumá autorka s citlivostí i vlastní tuto mnohastrannou problematiku. Podrobně pojednává o pojmech jako je "originál", "důvody restaurování", "dokumentace restaurování", tak jako o tedy vznikající diskusi o malířských materiálech a malířských technikách přes tyto pojmy nás přivádí k staletému a stále ještě aktuálnímu tématu "ztráty malířské techniky v 19. století".

V druhé části se autorka věnuje tehdejšímu stavu vlastních restaurátorských zásahů u maleb ať je to dublování, přenášení na nový podklad, zarovnávaní, odstraňování puchýřů a uvolněných vrstev malby, tak jako snímání fermeže, tmelení a retušování. Kniha je doplněna a oživena charakteristickými citáty z originálů a tím nabízí ucelený pohled na způsob práce tehdejších restaurátorů, z které je poznat, že pochází z pera restaurátorky a historičky umění. Téměř 40 poznámek a obsáhlý seznam literatury uzavírají druhou část knihy.

Ve třetí části si může čtenář užít ukázek z nejdůležitějších literárních pramenů. A zde si také uvědomí jakou práci musela autorka vyvinout, když se pro toto téma rozhodla a kolik systematické práce musela vyvinout, aby dosáhla samozřejmosti výkladu v prvních částech knihy.

Zajisté nemá tato kniha jen akademickou hodnotu. Každému, kdo se zajímá o dějiny restaurátorství (a mezi ně patří školící se restaurátoři i jejich učitelé) se stane tato kniha cenným pomocníkem.

23.49. Schiebl, Ulrich: Technik der Fa malerei in Barock und Rokoko. In: 2 / 1989, s. 65

Wernersche Verlagsgesellschaft, Worms 1983. 272 stran, 22 bar.obr., 85 černobílých příloh.

Technika zbarvování plastik v baroku a rokoku

Obsáhlá práce pojednává o velmi problematické skupině materiálů ke které je doposud k dispozici málo literatury a to: o plátkových kovech a technice používání kovů v prášku v polychromii 18.století.

V první části je nejdříve pojednáno z historického hlediska 18.století o surovinách pro práškové a tepané kovy. Jednotlivě to jsou čisté kovy měď, zinek, cín a slitiny bronz, mosaz, tombal v různých variacích. V druhé části následuje obsáhlé vylíčení výroby a hospodářské dějiny folií, plátků a prášků z neušlechtilých kovů a nakonec nekovové bronzovací prostředky. V třetí části je pojednáno o nejrůznějších technikách plátkování a nanášení kovů v prášku. Čtvrtá část pojednává o tvorbě polychromovaných plastik v 18.století za použití plátků a prášku z neušlechtilých kovů.

V doplňku knihy jsou představeny archiválie k dějinám cechu kovotepců a dokumentace prací přírodovědeckého a technologického výkumu prováděného u použitých kovů.

23.50. Hütter, Elisabeth - Magirius, Heinrich: Der Wechselburger Lettner. In: 2 / 1989, s. 66

Verlag Chemie GmbH, Weinheim 1984. 191 stran, 441 obr., 4 vícebarevné plány

Wechselburské lektorium

Wechselburg položen jihovýchodně 45 km od Lipska, vděčí za svou slávu nadačnímu kostelu zbudovanému v 2. polovině 12.století a v něm kolem r.1235 zbudovaném románském lektoriu bohatě vyzdobeném plastikami. 450 let po zbudování bylo pobořeno a stavební díly byly použity při nové výstavbě oltáře a kazatelny.

Po několikaletém důkladném archeologickém výzkumu a bádání uzrál plán znovu lektorium z původních originálních dílů rekonstruovat.

V předložené knize je podána informace o všech stupních této rekonstrukce, počínaje plánováním, sestavováním jednotlivých stavebních dílů, výzkumem barev a poživ, technice a potížemi při stavbě až k dokončení zrestaurovaného díla. Relativně široký prostor je věnován ikonografii lektoria ve středověku, baroku a historicizmu tak jako zdůvodnění opatření z let 1971/72 toto lektorium znovu vybudovat. Větší počet barevných plánků uvedených.

Jedná se o hodnotnou knihu, která dokumentuje příkladný počin památkové péče v NDR. Pro pracovníky památkové péče, restaurátory kamene a sochaře představuje tato práce hodnotné obohacení literatury v tomto oboru.

23.51. Erhalten historisch bedeutsamer Bauwerke - Bauefuge, Konstruktionen, Werkstoffe. Forschungsprogramm 1985. In: 2 / 1989, s. 67

Verlag für Architektur und technische Wissenschaften, Berlin 1987. 107 stran s četnými fotografiemi, kresbami a grafickými vyobrazeními

Udržování historicky významných stavebních děl - struktura staveb, konstrukce, materiály (výzkumný program 1985)

První zpráva z výzkumného programu, který byl zahájen na univerzitě v Karlsruhe v rámci zvláštního výzkumu v oboru 315. Úkolem výzkumu je zjistit stav dochovaných stavebních materiálů, zjistit příčiny rozpadu, studium působení zásahů a změn, metod a postupů zachovávajících nebo zlepšujících stav materiálů. První zpráva tohoto výzkumu obsahuje 12 dílčích oblastí zahrnujících témata výzkumu významu památky přes stavebně historický výzkum až k objasnění stavebně technických, technicko - inženýrských a přírodovědných otázek.

23.52. Erhalten historisch bedeutsamer Bauwerke - Bauefuge, Konstruktionen, Werkstoffe. Jahrbuch 1986. In: 2 / 1989, s. 67

Verlag für Architektur und technische Wissenschaften, Berlin 1987. 445 stran, 354 obr., 4 tabulkové přílohy, 10 tabulek

Udržování historicky významných stavebních děl - struktura staveb, konstrukce, materiály (ročenka 1986)

Zpráva z roku 1986 prohlubuje a rozšiřuje v podstatě témata první zprávy, přičemž zbývá dodat, že výklad je zaměřen na praxi jako v první zprávě. Je doložen a objasněn četnými fotografiemi, výkresy, plány a schématickými vyobrazeními. Kapitoly knihy jsou členěny na dějiny stavitelství, dokumentaci, historické konstrukce ze železa, historické konstrukce ze dřeva, historické zdivo, historické základy. Čtenář získá přehled o výzkumu v roce 1986 v oboru 315 na Vysoké škole technické v Karlsruhe. Přitom by restaurátorovi mělo být jasné, že jeho pracovní náplní nemůže být práce na stavebních památkách v komplexním rozsahu bez použití inženýrských a přírodovědných metod. Pro vedení těchto prací chybí architekt nebo inženýr pro památkovou péči, který kromě svého normálního vzdělání se musí dále odpovídajícím způsobem vzdělávat. Pokud tito specialisté nebudou, existuje nebezpečí, že se výzkum rozplyne do ztracena.

23.53. Sachse, Manfred: Damascenerstahl, Mythos, Geschichte, Technik, Anwendung. In:1/1990, s.69-70
Wirtschaftsverlag NW für neue Wissenschaft, Bremerhaven, 1989, 224 s., 350 vyobr. z toho více jak
80 barevných, ISBN 3-88314-943-8

Damascenská ocel, mýtus, dějiny, technika, použití

Autor se více než 20 let zabývá damascenskou ocelí. Damascenskou ocel chápe jako komplexní fenomen a neomezuje se pouze na technické aspekty. Dal si ale také úkol nalézt tajemství její výroby, zejména pak svařování damasku.

V 10 kapitolách vysvětluje autor vznik základního materiálu až po vývoj evropského, orientálního a východoasijského svařovaného damasku u čepelí a stělných zbraní. V knize je také pojednáno o historických i moderních způsobech falšování damasku.

Autor dal také impuls pro komerční výrobu damasku v současnosti. Damask dnes znovu nachází pozornost a rozšíření po celém světě. Kniha není pouze odborná publikace v úzkém slova smyslu, ale díky odpovídajícím a bohatým vyobrazením s četnými atraktivními barevnými snímky je zajímavá pro široké čtenářské vrstvy. Restaurátorům nabízí velké množství informací, které přispívají k lepšímu porozumění prováděných prací v tomto oboru umění.

23.54. "Archäologie in Deutschland", Heft 4/1989. In: 1 / 1990, s. 71 - 72

Konrad Theiss Verlag, Stuttgart. 45 barevných, 11 černobílých obr.

Archeologie v Německu sešit 4 / 1989

"Archäologie in Deutschland" je časopis, který vydává Theiss Verlag vycházející čtvrtletně v rozsahu cca 50 stran. Časopis v pravidelných rubrikách jako je např. "Výzkumná zpráva", "Německá archeologie v cizině" atd. informuje o nejnovějších archeologických nálezech a poznatcích z archeolog. výzkumu v Německu a zahraničí. Časopis se neomezuje přísně na archeologická témata, ale zajímavé myšlenkové podněty (např. při konzervaci nálezů, rekonstrukci a udržování objektů) zde mohou nalézt i restaurátoři.

Je možno konstatovat, že časopis svojí strukturou, aktuálností a pestrostí témat nabízí informativní a poutavou četbu.

23.55. Branner, Walter - Götz, Kornelius - Möser, Kurt - Zweckbronner, Gerhard: Industrielles Kulturgut im Musum - Fragen zur Restaurierung. In: 1 / 1990, s. 73 - 74

Landesmuseum für Technik und Arbeit, Mannheim, 1989, 24.s.

Průmyslové kulturní památky v muzeu - otázky restaurování

Doposud značně opovrhované industriální produkty jsou stále více uznávány jako věcné zdroje historického bádání. V rostoucím měřítku věnovaném zkoumání, udržování a prezentaci těchto nositelů informací narůstají problémy s jejich skladováním, restaurováním, konzervováním a vystavováním. Zachování jejich vypovídací hodnoty znamená adekvátní restaurování a konzervování z hlediska použitého materiálu, výrobní techniky a jejich funkčnosti. Na konzervování a restaurování těchto objektů jsou pak vzhledem k jejich velikosti, množství, váze, materiálu a jeho různorodosti kladeny doposud neznámé požadavky. Poznatky z dosavadní restaurátorské praxe se zde dají využít jen v omezené míře.

Bohatě ilustrovaná brožura zahrnuje pod pojemem technické památky (objekty jako motorová vozidla, hrací a pracovní stroje, vědecké přístroje, historické modely, předměty masové výroby, průmyslové stavby a výrobky, zařízení a přístroje užívané v domácnosti) a zasazuje tyto objekty do celkových kulturních souvislostí. Tyto otázky jsou důkladně objasněny např. u motorového vozidla. Je diskutováno o výzkumných a restaurátorských cílech.

Na závěr je na vybraných příkladech ukázáno jejich restaurování. Vyčerpávající pojednání nebylo vzhledem k malému rozsahu brožury možné a zřejmě ani nebylo cílem. Byla ale ukázána cesta, jak se tato mladá disciplína může a musí vyvíjet, aby nedošlo k zániku nenahraditelných svědků naší kultury.

23.56. Braun-Feldweg, Wilhelm: "Metall" Werkformen und Arbeitsweisen. In: 1 / 1990, s. 75 - 76.

Cerlag Th. Schäfer, Hannover 1988. Reprint 2. vydání z roku 1968. ISBN-3-88746-204-1

"Kov" řemeslné formy a pracovní postupy

Každý z nás se stále více vzdaluje od možnosti poznání základních zkušeností. Je stále obtížnější být svědkem vzniku výrobku v řemeslnické dílně. Zatímco informací o okolním světě přibývá, možnost získání informací o pracovních postupech se podle autora stále více zmenšuje. Tím odborná kniha získává nový význam jako učební pomůcka a nositel informací. Tento význam pro zájemce zabývající se zpracováním kovů má i předložený reprint. Kniha se 300 stránkami je nákladně vypravena. Volné texty doplňují četné černobílé fotografie poloproduktů, dokončených výrobků a výrobních technik. K nim jsou ještě přidány vynikající obrázky pracovních nástrojů, jejich použití a typické stopy po použití těchto nástrojů.

Úvod podává krátce shrnuté dějiny kovodělných řemesel. Tento úvod je pro celkový kontext knihy nezbytný.

V kapitole "Objekty" je podána obšírná informace o kovodělných pracech na stavbách a na volném prostranství, o větrných korouhvičkách, církevních pomůckách z kovu, až po zhotovování kovových lisovaných desek.

V kapitole "Materiály": od zlata až po hliník jsou podle jednotného schématu popsány jejich metalografické vlastnosti, základní informace o chem. prvku, jeho slitinách, pájkách, možnostech obrábění atd.

Kapitola "Technika vytváření" pojednává jak o lití, kování, soustružení, vytlačení, temování, lisování, ražení, o kovářských nástrojích a technikách tak o všech myslitelných řemeslných kovozařadatelových technikách. Kapitola "Zdobící techniky" podává veškeré informace o gravírování, ciselování, tremblování, puncování, tauširování, nelírování a granulování. Zvláštností této kapitoly je jako dodatek rešerše a uvedeny technické pokusy s přípravou granulátů s různými pájkami a svařováním popsaných zlatníčkou Liselotte Treskow z Kolína, žákyní Jochena Woltera.

Kapitola s fotografiemi zlatých indianských šperků prezentuje ohromující a záhadné techniky zpracování kovů. Např.: letování, sváření a vrstva slitiny ozdobných prvků na jediném artefaktu.

23.57. Junkelmann, Marcus: Die Legionen des Augustus. (Der römische Soldat um archäologischen Experiment). In: 2 / 1990, s. 77 - 78

Verlag Philipp von Zabern, 1986, 313 s., 24 text. vyobr., 80 příloh s 31 bar. a 12 černobílými obr. ISBN 3-8053-0886-8

Augustinovy legie (Římský voják v archeologickém experimentu)

Popis rekonstrukce 540 km dlouhého pochodu 8 legionářů z Verony do Augsburgu. Při denním výkonu 25 km nesl každý aktér 48kg nutného vybavení a výzbroje.

Kniha popisuje nejen zbraně, oblečení, zavazadla, obuv, hudební nástroje, stavbu tábora, výměnu stráží, rodinu, vzpoury, výživu légií ve válce i míru, ale i organizační otázky, sociální složení římské armády tak jako vojenské pracovní dny. Knihu doplňuje obsáhlý slovník, solidní a hodnotný seznam literárních pramenů, přesné a stručné chronologické tabulky, jmenný, místní a věcný rejstřík.

23.58. Unger, Achim: Holzkonservierung - Schutz und Festigung von Kulturgut aus Holz. In: 2/1990, s. 79

VEB Fachbuchverlat, Leipzig 1988, 220 s., ISBN 3-343-00440-5

Konzervování dřeva - Ochrana a zpevňování kulturních památek ze dřeva

Po krátkém úvodu o historii konzervování dřeva je pojednáno o jeho struktuře. Přes stručnost výkladu je tento úvod velmi instruktivní.

Následující kapitoly pojednávají o vlastnostech dřeva, chování dřeva ke kovům, vodě, kyselinám, louhům atd., což má význam při volbě ošetřujících prostředků, tak jako při posuzování stability objektů, které nejsou pouze ze dřeva.

Kapitola Biologické napadení dřeva přesvědčuje jasným členěním, stručným popisem a dobrými nákresey.

Hlavní část knihy tvoří oddíl Prostředky na ošetření dřeva. Je rozdělena na kapitoly: Ochranné prostředky na dřevo, Likvidace škodců dřeva, a Prostředky zpevňující dřevo.

Poslední kapitola pojednává o napouštěcí, vytvrzování a speciálních postupech.

Jako poslední oddíl připojil autor kapitolu o analytice dřeva, o ochranných a zpevňujících prostředcích.

Všechny kapitoly jsou opatřeny značným počtem literárních citací, které umožňují bez velké námahy zajištění originálních prací. Také zde autor komentuje, vysvětluje a hodnotí uváděné postupy. Autor předložil knihu, která bude restaurátory dřeva neustále používána. Obširný registr (látky, obchodní registr, objekty) ještě dobrý dojem knihy dovršují.

23.59. Sandermann, Wilhelm: Die Kulturgeschichte des Papiers. In: 2 / 1990, s. 79 - 80

Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, 1988, 202 s., ISBN 3-540-18612-3

Kulturní dějiny papíru

Název knihy je v určitém směru zavádějící, protože kniha nepojednává pouze o dějinách papíru, ale obecně o dějinách písemnictví, zahrnuje pojednání o kresbách v Altamiře, knihovnách s hliněnými tabulkami u Asyřanů a Sumrů, o voskových tabulkách, papyru, pergamenu až po vlastní předmět - papír.

Obširně je pojednáno o cestě čínského vynálezu a jeho cestě do střední Evropy. Je poukázáno na souvislosti vývoje jiných technik (např. knihtisku a barevného tisku) i všeobecného historického vývoje (mechanizace a industrializace) na výrobu papíru (úprava surovin pro výrobu papíru, vlastní výroba listů atd.). Všude je poukázáno na souvislosti změny technologie na rezultující vlastnosti papíru (např. přechod od drcení ve stoupě ke kalandrům vede ke kratším vláknům).

Obširně jsou také popsány moderní technologie výroby včetně popisu používaných surovin a vysvětlení jaký vliv má druh použitého dřeva na vlastnosti vyrobeného papíru.

Také všeobecné souvislosti mezi morfologií vláken a kvalitou papíru jsou srozumitelně popsány. Samostatná kapitola pojednává o mikrostruktuře dřeva. Chemie látek obsažených ve dřevě je pro laiky srozumitelná.

Také je pojednáno o použití starého papíru a ochraně životního prostředí při výrobě papíru. Je to hodnotná kniha pro každého, kdo se zajímá o papír ať je to restaurátor papíru, archivář nebo jen biliofil.

23.60. Haid, Hans: Volm alten Handwerk (Rosenheimer Verlagshaus). In: 2 / 1991, s. 81 - 82

248 s., 105 barevných obr. (částečně celostránkových), 79 černobílých obr., 23,5 x 28,7 cm, plátno s ochranným přebalem, ISBN 3-475-52692-1

Staré tradiční techniky a řemeslná dovednost

V úvodu knihy autor píše, že staré řemeslo má z velké části své kořeny v Hallstatské kultuře - alespoň pokud se týká alpské oblasti např. tkalcyně pracují téměř po 3000 let neměnnou technikou.

Knihu nelze chápat jako úvod do řemeslných technik, nýbrž daleko více se zabývá sociálně-historickým pozadím a okolní kulturou, vedle toho však informuje o nářadí a nástrojích, tak jako o jejich užívání. Jsou ukázány zbytky evropské řemeslné kultury, jejíž zánik je jen otázkou času.

V knize je pojednáno o broušení nožů, flikování pánví, zhotovování bičů, soustružení masktu, tkaní, paličkování krajek, kování třmenů a otěží, splétání lan a slámy, abychom alespoň některá řemesla jmenovali.

Jednotlivá řemesla jsou dokumentována vynikajícími fotografiemi, různými fotografiy a jsou dobře a poutavě popsána.

23.61. Studien zur Sachsenforschung, 7. In: 2 / 1992, s. 83 - 85.

Vydal Hans-Jürgen Häbler, Niedersächsisches Landesmuseum Hannover, Verlag August Lax Hildesheim, Hildesheim 1991, 377 s., ISBN 37848-1619-3

Studie k saskému výzkumu, 7

7. svazek studií k saskému výzkumu je určen především archeologům zabývajícím se ranými dějinami severní Evropy. Sborník obsahuje 16 referátů z Belgie, Dánska, Německa, Anglie, Norska a Švédska v angličtině (a částečně přeložených do němčiny) o archeologických nálezech převážně z kovu, jako jsou ozdoby a zbraně.

Pro restaurátory jsou zajímavé následující příspěvky následujících autorů:

- Lise Bender Jørgensen (Kodaň): Textilie Sasů, Anglo-sasů a Franků,
- Bergljot Solberg (Bergen): Export zbraní z kontinentu do severovýchodních zemí v době Karla Velikého
- Herbert Westphal (Paderborn): Výzkum čepelí pocházejících ze saského území - technika kování, typologie, dekorace.

Charakteristické pro tyto příspěvky jsou restaurátorské a přírodovědecké složky při zpracování dříve neatraktivních a opomíjených archeologických skupin předmětů. Exaktním přístupem neovlivněným estetickými hledisky lze zjistit řadu faktů a výsledků, které jasně dokazují, jak důležité může být řešení problémů týkajících se restaurování a technologie pro kulturně-historickou analýzu.

Každý, kdo se zabývá důkladně restaurátorskými metodami by si měl tento svazek prostudovat.

23.62. Geibig, Alfred: Beiträge zur morphologischen Entwicklung des Schwertes im Mittelalter. In: 2 / 1992, s. 86 - 87

Offa - Bücher, Band 71, Karl Wachholz Verlag, Neumünster 1991. 210 s., s čtenými mapami, 165 černobílých příloh, rozsáhlá katalogová část ve formě 5 mikrofíší jako příloha. ISSN 0581 9741, ISBN 3529011711.

Příspěvky k morfologickému vývoji meče ve středověku

Základ tvoří 347 mečů a fragmentů pocházejících z 8 - 11. století ze starého území Spolkové republiky. Kniha se obrací v první řadě na archeology a zájemce o zbraně. Kniha však může být užitečná i restaurátorům.

Svémi popisy usnadňuje užívání a sjednocení navržené typologie a terminologie.

23.63. Wood, Gilded: Conservation and History. In: 2 / 1993, s. 88

Vyd. Deborah Bigelow, Elizabeth Cornu, Gregory J. Landrey, Cornelius von Horne. Sound View Press, Madison, Connecticut, USA, 1991. 43 barevných a 248 černobílých vyobr., 432 s., cena 89 dol., pro členy American Institute for Conservation 55 dol.

Konzervování a historie

Publikace obohacena četnými černobílými a barevnými vyobrazeními obsahuje 36 článků přednesených na zlatnickém konzervátorském symposiu v Muzeu umění ve Filadelfii v roce 1988. Obsáhlé téma zahrnující pozlacení dřeva je zahájeno podrobným studiem chemických a fyzikálních vlastností listkového zlata. Obrovské téma zlatění dřeva je rozčleněno do 3 skupin: Znalcetví - Výzkum - Ošetřování pozlacených předmětů. Většina autorů příspěvků, kteří jsou muzejní nebo privátní restaurátoři jsou jednotného názoru, že odborné ošetření předmětů vyžaduje důkladné pochopení pozlaccovacích technik. O knihu by měli projevit velký zájem jak restaurátoři tak i historikové umění.

23.64. Bender Jørgensen, Lise: North European Textiles until AD 1000. In: 2 / 1993, s. 89.

Aarhus University Press, Aarhus 1992, 285 s., 206 obr.

Severoevropské textilie do r. 1000 n.L.

Dánská archeoložka a badatelka Lise Bender Jørgensen se od r. 1975 intenzivně zabývá analýzou a výzkumem textilií z vykopávek z doby bronzové, železné a doby vikínů. Výsledky bádání zveřejnila v řadě odborných článků a ve 2 knihách. V první knize "Forhistoriske tekstiler i Skandinavien" z roku 1986 pojednává o nálezech z Dánska, Švédska, Norska a Schleswig- Holštýnska.

V nyní recenzované knize vydané v roce 1992 pojednává o nálezech z dalších oblastí Německa, tak jako z Holandska, Velké Británie a Finska. Kromě toho část knihy se zabývá i nálezy ze střední a jižní Evropy.

23. 65. Adalbert Klein: Deutsche Keramik - Von den Anfängen bis zur Gegenwart. In: 1 / 1994, s. 90.

Ernst Wasmuth Verlag, Tübingen, 1993, 204 s., 152 černobílých obr. a 24 barevných příloh. ISBN 3-8030-5062-6

Německá keramika - od začátku do současnosti

Vzhledem k mnohotvárnosti německé keramiky je obtížná její klasifikace, umělecko-historické zařazení a zhodnocení. Tuto práci chvályhodně podstoupil v předložené práci A. Klein, dlouholetý vedoucí Hetjens - musea. V předložené práci je prezentována nejtypičtější a nejhezčí keramika z tohoto muzea, přičemž těžiště spočívá z pochopitelných důvodů v porcelánu, fájansi a kameniny z dolního Porýní. Podle názoru recenzenta byl poměrně malý prostor věnován pravěké keramice. Vyobrazení a texty doplňuje slovník odborných výrazů, katalog typů a obšírný seznam literatury. Keramika bude mrzet, že seznam není sestaven podle technologických, ale umělecko - historických hledisek.

Pěkná kniha umožňuje laikům první vstup do široké oblasti německé keramiky, ve které si počte rád i odborník. Restaurátor potřebuje vedle takto umělecko-historicky zaměřené knihy, ještě další technologicky zaměřenou publikaci.

- 23.66. Jörg, Fritz: Preparative und mikroskopische Verfahren in der Materialprüfung.** In: 1 / 1994, s. 91
Landsberg 1991, ISBN 3-609-66340-5

Preparativní a mikroskopické pokusy ve zkoušení materiálu. Základy - Užitá mikroskopie.

Příručka užitě mikroskopie popisuje metody zkoumání látek z hlediska zkoušení materiálu, jejich analýzu a optimalizace produktů.

Kniha je členěna do následujících částí: mikroskopické metody, preparativně - technické postupy, kvantitativní mikroskopie a elektronová mikroskopie. Celkem 19 autorů, každý ve svém oboru podává v krátké shrnutých kapitolách začínajícím adeptům v mikroskopii srozumitelné vysvětlení bez nudného ledabylého zjednodušení teoretických výkladů. Výklad se nevyčerpává v referátech o současných mikroskopických technikách "na vyšší úrovni", ale uváděnými radami a zkušenostmi, které bylo možno získat jen z dlouholeté laboratorní praxe, se drží vždy při zemi.

V této souvislosti je třeba doporučit část "Preparační techniky" ve které je pro dosažení dobrých pracovních výsledků obšírně pojednáno o rozhodujícím kroku - přípravě vzorku. Recenzent zvláště poukazuje na kapitolu o použití replik v rastrové elektronové mikroskopii, kdy tuto metodu považuje pro restaurátorskou praxi za nejvhodnější (nedestrukční zkoušení materiálu). Kromě toho je možné při výzkumu profilu (např. při objasňování technologických otázek) odlietek rozřezat v libovolné rovině. Tato recenze opět jednou dokazuje jak lze obohatit náš obor vhodnými pracovními postupy odjinud. Abychom tyto zdroje objevili je třeba pouze nezaujatý pohled "přes okraj talíře" našeho oboru.

- 23.67. Weber, R.: Zur Restaurierung von Holzblasinstrumenten.** In: 2 / 1994, s. 93.

Moeck Verlag + Musikinstrumentenwerk, D - 2931 Celle, ISBN 3-87549-059-2

K restaurování dřevěných dechových nástrojů

Restaurátorská zpráva (s údaji o pracovních technikách) o restaurování dřevěných dechových nástrojů ze sbírky Dr. J. Zimmermanna v Beethovenově domu v Bonnu.

- 23.68. Baldegger, Markus - Hejkal, Jörg: Otto Klein - Restaurator.** In: 1 / 1995, s. 94 - 95

Hanstein Verlag Berlin - Köln 1984, 88 s., 79 zčásti celostránkových černobílých fotografií

Kniha vydaná k 90tým narozeninám restaurátora O. Kleina, ukrajinského emigranta, který se rozhodl ve Florencii v roce 1925, že se stane restaurátorem. Učil se ve Florencii, Drážďanech a Berlíně, kde byl 3 roky asistentem u K. Wehelta. V roce 1934 se osamostatnil a pracoval pro kostely a muzea v Kolíně, Düsseldorfu a Bonnu. V roce 1963 - 66 vedl jím založenou restaurátorskou školu v Kolíně. První část knihy obsahuje 2 restaurátorské zprávy. Zprávu z roku 1959 k Vítěznému kříži v klášterním kostele v Loccumu a z roku 1963 k oltáři umučení v Xanterské katedrále. Druhá část knihy je věnována poměru O. Kleina k umění a jeho restaurátorské škole.

- 23.69. Westphal, Herbert: Die Zweihandschwerter und Ringpanzer der Hornschen Schlachtschwertierer.** In: 1 / 1995, s. 95.

W. Hütte Verlag, Horn - Bad Meingerg 1993, ISBN 3-922417-12-4, cena 39,80 DM, formát 30 x 21 cm, 103 s., cca 130 obr. a fotografií, celoplátěná vazba s ochranným obalem

Obouruční meče a kroužková zbroj roty bojovníka s meči z Hornu

Touto vynikající knihou se podařilo autorovi zaplnit důležitou mezeru v literatuře o zbraních. Autor velmi pečlivě a kriticky osvětluje tradici zacházení s obouručními meči a nošení kroužkové zbroje v rotě bojovníků s meči v Horn - Bad Meinbergu. Obranný spolek Horn udržující tradici vydal také tuto předloženou knihu.

Čtenář je srozumitelně a detailně seznámen s obouručními meči a všemi náležitostmi, které milovníky chladných zbraní zajímají. Zvláště popis kroužkové zbroje nebyl ještě nikdy v takovém rozsahu proveden. Od vzoru stíhů, až po jednotlivé kroužky nechybí nic. Je velmi potěšitelné, že konečně byla zase vydána fundovaná kniha o historických zbraních. Vedle precizní pečlivosti H. Westphala se snažila spoluautorka Ingelbor Hermeling (historička) zpřístupnit další literární prameny.

Tato pečlivě zpracovaná kniha je pro každého milovníka historických zbraní absolutní nutností.

- 23.70. Wilkens, Leonie von: Die mittelalterlichen Textilien: Katalog der Sammlung / Herzog - Anton - Ulrich - Museum Braunschweig.** In: 2 / 1995, s. 96 - 97.

Rozšířeno o analýzy textilu : Eva Jordan- Fahrback

1994, 142 s., četné ilustrace, vázané s ochranným přebalem, ISBN 3-922279-30-9

Středověké textilie : Katalog sbírek Herzog - Anton - Ulrich - Muzea v Braunschweigu

Katalog stavu sbírek textilií obsahuje 84 položek, které lze rozdělit do 3 hlavních kategorií: Roucha a církevní textilie (35 položek), Vyšivky (14) a Hedvábné tkaniny (31). Mezi nejznámější předmět uvedený na prvním místě je uvedeno panovnické roucho Otta IV (dat. kolem roku 1200). Velmi zajímavá je také sbírka ornátů, každý předmět je podrobně popsán včetně analýzy tkanin a fotograficky zdokumentován. Je postrádán slovník zkratk technických výrazů s vysvětlivkami. Jedná se o pěkný, informativní katalog, který upozorňuje na nejvýznamnější sbírkový obor tohoto muzea.

- 23.71. Keiler, John - Albrecht: Bergung und Präparation pleistozäner Wirbeltierreste unter Berücksichtigung des Fossilmaterials der unterpleistozänen Komplexfundstelle Untermafeld/Südthüringen.** In: 2 / 1995, s. 97

Řada: "Restauration und Museumstechnik", sv. 12, vydal: Thüringischen Landesamt für Archäologische Denkmalpflege. 56 s., 3 text. vyobr. a 24 příloh, ISBN 3-8062-1191-4, Theiss Verlag Stuttgart

Odkryv a preparace pleistocenních zbytků obratlovců s ohledem na fosilní materiál na podpleistocenním komplexním nalezišti Unterma feld - Südtüringen

Studie opírající se o rozsáhlé literární odkazy sleduje nakládání s nálezy zbytků obratlovců od jejich nálezu a odkrytí v terénu až po skladování hotových preparátů. Těžištěm studie je objasnění různých historických a moderních impregnačních metod. Popis preparačních, restaurátorských a konzervátorských metod má význam jak pro paleontologii obratlovců tak pro archeologii a anthropologii. Problematika odkryvu a dokumentace základního materiálu je formulována jasně a srozumitelně. Impregnační techniky jsou popsány hodnotně a o lepidlech pojednáno obšírně.

Svazek je doplněn rozsáhlým seznamem literatury.

Skupina 24 - Všeobecné zprávy, personálie

- 24.1. 7. pracovní zasedání ATM v Mnichově, 17-21. září 1968. Tarifní smlouvy pro restaurátory a preparátory. In: 2 / 1968, s. 1 - 4.
- 24.2. 8. pracovní zasedání ATM v Schleswigu. In: 2 / 1969, s. 5 - 6.
- 24.3. Zasedání a akce. Zpráva o restaurátorském kurzu pořádaném 29.6.-12.7.1969 Britskou muzejní radou. In: 1 / 1970, s. 7 - 9.
- 24.4. Pracovní zasedání ATM v Schleswigu 7. - 12. září 1970. Seznam členů ATM k 31.12.1970. In: 1 / 1971, s. 10 - 21
- 24.5. Noví členové ATM v roce 1971. 7. zasedání ATM ve Freiburgu/Breisgau. Kurz vykopávkových prací pro studenty a techniky. In: 1 / 1972, s. 22 - 24
- 24.6. 9. pracovní zasedání ATM ve Freiburgu 25.- 30. září 1972. Noví členové ATM v roce 1972. Kolokvium o problémech při restaurování vlámských čembal. In: 1 / 1973, s. 25 - 31.
- 24.7. Noví členové ATM v roce 1973. Symposium k restaurování hudebních nástrojů, Norimberk 7.-10.5.1974. Oznámení o uspořádání plánovaného symposia 29.9. - 4.10.1974 v Manhaimu. In: 1/1974, s. 32 - 36.
- 24.8. 10. pracovní zasedání v Manhaimu 30.9. - 4.10.1974. K 10. výročí úmrtí prof. Paula Coremanse. Symposia, semináře v roce 1975. Noví členové ATM v roce 1974. In: 1 / 1975, s. 37 - 46.
- 24.9. Stokholmský kongres Mezinárodního institutu pro konzervování (IIC) na téma textilie, keramika, kresby na skalách a kamení, výkopová technika a konzervování in situ, kovy. 11. pracovní zasedání ATM. Noví členové ATM v roce 1975. In: 1 / 1976, s. 47 - 60.
- 24.10. Nové adresy ATM. In: 2 / 1976, s.61.
- 24.11. 11. pracovní zasedání ATM v Münsteru/Westfalen 1976 (Uvítací projev ředitele Westfalského zemského muzea pro před a raně historické dějiny dr.B.Triera). Zpráva ze zasedání. Oznámení učebního kurzu o damazanské oceli pořádané M.Sachsem 11.-18.9.1977 v jeho dílně. Výstava ve Štuttgartu týkající se šlechtického rodu Staufů uspořádaná při příležitosti 25. výročí založení Zemského muzea Baden - Württemberg. Noví členové ATM v roce 1976. In: 1 / 1977, s. 62 - 74.
- 24.12. Archeologie a přírodní vědy (informace o nově vydané ročence. Uveden seznam článků zveřejněných v 1. čísle. Vydává Římsko-německé centrální muzeum Mainz za podpory nadace Volkswagenu).Berlínské příspěvky k archeometrii. Dr. Wernhard Huber - nekrolog. In: 2 / 1977, s. 75 - 77.
- 24.13. Noví členové ATM za rok 1977. 12 zasedání ATM 18. - 23.9. 1978 ve Štuttgartu. In: 1/1978, s. 78 - 81.
- 24.14. 12. pracovní zasedání ATM ve Štuttgartu. Zpráva o kovářském kurzu na téma damasenská ocel v Mönchengladbachu. Noví členové ATM v roce 1978. In: 1 / 1979, s. 82 - 90.
- 24.15. Kortan, H.: Em.o.HS Prof. Dr. Robert Eigenberger - vzpomínka. In: 2 / 1979, s. 91 - 92.
- 24.16. 1. pracovní zasedání restaurátorů nábytku ve Štuttgartu 19.-20.11.1979. Seminář restaurátorů v Maďarsku. Noví členové ATM v roce 1979. Oznámení o pořádání seminářů. ADMIR - pracovní společnost německých restaurátorů hudebních nástrojů (zpráva z I. zasedání). In:1 / 1980, s. 93 - 101.
- 24.17. Noví členové ATM v roce 1980. In: 1 / 1981, s. 102 - 105.
- 24.18. Noví členové ATM v roce 1981. Informace o plánovaném kurzu restaurování nábytku. In: 1/1982, s. 106 - 111.
- 24.19. 14. zasedání ATM v Hamburgu. Sdělení z odborných skupin (hudební nástroje, textil, nábytek a objekty ze dřeva). 4. běh kurzu damasenská oceli - informace o pořádání kurzu. In: 2 / 1982, s. 112 - 114.

- 24.20. Seminář o mikroskopii dřeva (zpráva o uspořádaném semináři v Mnichově). Seminář o nádstavbovém kurzu "Anatomie a mikroskopie dřeva" odborné skupiny Nábytku a objektů ze dřeva při ATM. Letní konzervátorská škola. Informace o pořádání kurzu. Noví členové ATM v roce 1982. In: 1/1983, s. 115 - 122.
- 24.21. Sdělení. In: 2 / 1983, s. 123 - 124.
- 24.22. Seminář o mikroskopii dřeva. Informace o pořádání semináře. Noví členové ATM za rok 1983. In: 1 / 1984, s. 125 - 128.
- 24.23. 15. zasedání ATM. Sdělení z odborných skupin (Dřevo a objekty ze dřeva, Technika výkopových prací) Termíny akcí a seminářů v roce 1985. Seznam zástupců a vedení jednotlivých skupin AdR. In: 2/1984, s. 129 - 136.
- 24.24. Noví členové v roce 1984. Akce v roce 1985. In: 1 / 1985, s. 137 - 142.
- 24.25. Informace o pořádaných kurzech. In: 2 / 1985, s. 143.
- 24.26. Informace o pořádaných kurzech. Zpráva o činnosti odborné skupiny Technika výkopových prací. Noví členové v roce 1985. Zpráva o semináři restaurátorů textilu. Informace o pořádání semináře "Úvod do mikroskopie vláknitých textilních materiálů". Seminář "Umělé hmoty v konzervování a restaurování"- zpráva. Akce v roce 1986. Vzpomínka: Jaap Ypey. In: 1/1986, s. 144 - 155
- 24.27. 17. pracovní zasedání AdR. Pracovní skupina damoszenské oceli ve Svazu. Zpráva ze zasedání společnosti. Založení odborné skupiny - kámen. Státem schválené odborné školy pro vzdělávání restaurátorů na Goeringově institutu. Setkání pracovní skupiny výkopové techniky. In: 2/1986, s. 156-9
- 24.28. Seminář "Mikroskopie dřeva ze středozemí" odborné skupiny hudební nástroje. Seminář umělé hmoty (3.část). Praktické použití umělých hmot (pokračování). Informace o plánovaném semináři. Katalog odborné literatury (zásilkový obchod Anton Siegl, Josephsburgs.69 in 8000 München sestavil 30 stránkový katalog německy psané odborné literatury, ve kterém jsou zahrnuty následující obory: malířství, grafika, knihy a papír, dřevo, nábytek, textilie, koberce, kůže, starožitnosti, kovy, ušlechtilé kovy, keramika, sklo, porcelán, kámen, mramor, plastiky, omítky, štuky, kulturní památky. Zaslání za malý poplatek). Noví členové 1986. In: 1 / 1987, s. 160 - 164.
- 24.29. Setkání odborné skupiny "Technika výkopových prací" v Kostanci. Nádstavbový kurz pro restaurátory hudebních nástrojů (zpráva o kurzu pořádaném v restaurátorských dílnách Německého národního muzea). K situaci vzdělávání techniků výkopových prací v Německé spolkové republice. Vyhledávání a odkryv povrchových archeologických nálezů ze železa. Pracovní zasedání AdR. Odborná pracovní skupina Restaurování technických objektů (informace o zamýšleném založení nové pracovní skupiny). In: 2 / 1987, s. 165 - 177.
- 24.30. Zasedání restaurátorů a konzervátorů - kůže a pergamen (program semináře uspořádaného v německém muzeu kůže). Metody k zachování kulturního dědictví - kongres (na kongresu budou podány zprávy více jak 30ti výzkumných týmů o metodách, které lze použít k zachování kulturně historických památek). Konzervování mokrého dřeva (informace o zamýšleném semináři na téma: Stav a možnosti moderního konzervování mokrého dřeva). Noví členové 1987. In: 1 / 1988, s. 178 - 182.
- 24.31. 19. zasedání AdR v Bochumu. Sdělení odborné skupiny "Technika výkopové práce". Kongres "Středověká textilie"(informace o plánovaném kongresu). Mezinárodní zasedání o kůži a pergamenu (informace o plánovaném zasedání). 7. mezinárodní seminář restaurátorů v Maďarsku (informace o plánovaném semináři). In: 2 / 1988, s. 183 - 186.
- 24.32. Zpráva ze setkání rozšířeného výboru zemských zástupců odborné skupiny Technika výkopových prací v Marburgu. Zpráva o koloquiu Restaurování a konzervování dřevěných dechových hudebních nástrojů (vyd. Germanisches Nationalmuseum, 62 s., 28 obr., cena 10 DM) Informace o brožuře vydané k tomuto koloquiu. Pojednání o tématech: soustružení, nauka o dřevě, klíč jeho rozpouštění, péče o nástroje, ocel, slonovina, kost, rohovina, odstraňování kovových kolíčků, čištění a konzervování kovových částí, doplňování ulomených a odprýskaných dřevěných částí dechových nástrojů atd. Brožuru je možno objednat na adrese: Klaus Martius, Germanisches Nationalmuseum, Postfach 9580, D - 8500 Nürnberg 11). Zasedání ICOM - Drážďany 1990 (informace o plánovaném zasedání). 2. seminář o mokré dřevě (informace o plánovaném semináři). IRB katalog zpráv výzkumu staveb (Katalog obsahuje více jak 500 zpráv o výzkumu staveb z let 1984-1988. Katalog lze bezplatně objednat na adrese: IRB Verlag "Raum und Bau" der Franhofer-

Gesellschaft, Nobelstraße 12, D 7000 Stuttgart 80.). Dieter Hauck - vzpomínka na aktivního člena AdR odborné skupiny Nábytek a dřevěné objekty. Noví členové 1988. In: 1 / 1989, s. 187 - 198.

24.33. **Metody k zachování kulturního dědictví** (zpráva z kongresu v Lausanne- Paul Haupt, Bern, ISBN 3-285-04001. Zprávy více jak 30ti výzkumných týmů o různých analytických, konzervátorských a restaurátorských metodách sloužících k záchraně kulturních památek. Referáty vydala Francios Schweizer und Verena Villiger u Paula Haupta). **Používání nově vyvinutých náhradních materiálů při obnově stavebních památek** (Stanovisko zemských svazů památkové péče v Německé spolkové republice z února 1989). **Mezinárodní charta o konzervování a restaurování památek a památkových lokalit - Benátská charta - 1964. Německý překlad charty z roku 1989. 4. konference ICOM skupiny mokřých organických archeologických materiálů** (informace o plánované konferenci). In: 2 / 1989, s. 199 - 214.

24.34. 20. zasedání AdR se bude konat ve Vídni 24.-28.9.1990 (informace o plánovaném zasedání). Pozvánka na seminář odborné skupiny Nábytek a dřevěné objekty (informace o semináři). In:1/1990, s. 215 - 216.

24.35. Wihr, R.: Arnold Haas (Bern) und Albrecht Ketelsen (Eckenförde) zum Andenken. In: 1/1994, s. 217 - 218.

Na památku A. Haase (Bern) a A. Ketelsen (Eckenförde)

24.36. Ulmann, A.v. - Wihr, R.: Die St. Johannis - Kirche in Tartu (Dorpat), Estland - Aufruf. In: 2/1994, s. 219 - 220.

Kostel sv. Jana v Tartu (Dorpat), Estonsko - výzva

Výzva na členy AdR o pomoc při řešení havarijního stavu tohoto kostela.

Skupina 25 - Umělecké zpracování dřeva

25.1. Dasser, K. L.: Der Schwabacher Hochaltar und seine Restaurierung. In: 1 / 1982, s. 1 - 10.

Hlavní oltář v Schwabachu a jeho restaurování

25.2. Onnen, E.: Die Konservierung des Hochaltars und der Kanzel der Wallfahrtskapelle St. Marien in Heinersreuth / Oberpfalz. In: 1 / 1983, s. 11 - 15.

Konzervování hlavního oltáře a kazatelny poutní kaple St. Marie v Heinersreuthu / Oberpfalz

25.3. Oellermann, E.: Schadensverhütung von kirchlichem Kunstgut durch prophylaktisch-konservatorische Pflege und Wartung. In: 2 / 1983, s. 16 - 23.

Předcházení škod na církevních uměleckých památkách preventivní konzervátorskou péčí a ošetřováním

25.4. Ullmann, A. v.: Bildhauertechniken im Spätmittelalter und in der Frührenaissance. In: 1/1991, s. 24-29.

Sochařské techniky v pozdním středověku a rané renesanci.

Skupina 26 - Technické kulturní památky

26.1. Waller, Chr.: Korrosionsschutz an technischen Geräten. In: 1 / 1989, s. 1 - 9.

Korozní ochrana na technických přístrojích

26.2. Götz, K. - Erbacher, H.: Restaurierung und Rekonstruktion eines Lautsprecherchassis. In: 2/1989, s. 10 - 16.

Restaurování a rekonstrukce šasi reproduktoru

26.3. Götz, K.: Gedanken zur Restaurierung technischer Kulturgüter. In: 2 / 1990, s. 17 - 19.

Myšlenky k restaurování technických kulturních památek

26.4. Herbst, H.: Grundsätze und Entscheidungsvarianten bei der Restaurierung von technikhistorischem Kulturgut. In: 2 / 1992, s. 20 - 24.

Zásady a varianty rozhodování při restaurování technicko - historických památek

26.5. Paulitsch, Chr.: Zur Rekonstruktion des Reizhebelapparates nach Richard Pauli In: 2/1992, s. 25-7
K rekonstrukci pákového přístroje od Richarda Pauliho na měření podráždění

Arbeitsblätter für Restauratoren, 1/1996

02.41. Wouters, L.: Email auf römischen, bronzenen Zierscheiben. In: 1 / 1996, str. 289 - 294.

Email na římských, bronzových ozdobných kotoučích

U 300 bronzových objektů. Z římské vily v Belgii ze 2. - 3. století byl zjištěn tmavý, černohnědý a částečně lesklý povrch, který neměl vzhled normální patiny. Z výzkumů vyplynulo, že se jedná o email.

Emailový povrch je částečně vícevrstvý, obsahuje křemičitany, fosfáty a téměř vždy olovo. Barvicí kovy jsou pravděpodobně nikl, stříbro, antimon a v jednom případě vanad. Je zdůrazněno, že email se nachází na hladkém povrchu a ne v místech, kde jsou prohlubně.

05.14. Schmidt - Ott, Katharina: Einfärbung von Glasergänzungsmaterialien - ein Vergleich. In: 1/1996, str. 77 - 81.

Zbarvení materiálů na doplňování skla - srovnání

U různých materiálů na doplňování skla a barviv byla kombinovanou zkouškou ověřena jejich odolnost vůči světlu, teple a mísitelnosti.

Největší odolnost vůči umělému stárnutí vykazuje polyesterová pryskyřice. U tohoto produktu a u akrylových pryskyřic byla zjištěna vyšší odolnost vůči tepelnému, než světelnému stárnutí. Ověřovaná epoxidová pryskyřice byla nestálá jak vůči světelnému tak tepelnému stárnutí. Tři z testovaných barviv, které vykazovaly akceptovatelnou mísitelnost, byly současně také nejodolnější vůči umělému stárnutí. Několik z testovaných barviv je pro restaurování skla nevhodných. Dále je pojednáno o použití, formovacích materiálech a reversibilitě. Výsledky s testovanými materiály, včetně uvedení výrobců, složení, škodlivosti na zdraví a ceny jsou shrnuty v tabulce.

08.44. Hoffmann, P.: Zur NaBholzkonservierung mit Zucker am Deutschen Schiffahrtsmuseum - eine Bilanz. In: 1 / 1996, str. 231 - 240.

Ke konzervování mokrého dřeva cukrem v německém muzeu Námořní plavby - bilance

Předložená práce seznamuje s pokusy stabilizace dřev z listnatých a jehličnatých stromů v různém stupni zachování 70% cukerným roztokem. Kromě stability rozměrů byla zkoumána rychlost penetrace, množství pohlcovaného cukru a formovatelnost cukrem napuštěného dřeva. Práce obsahuje také porovnání metody s použitím PEG vysušeným vzduchem a vymrazováním.

Zbytkové smrštění při sušení napuštěného dřeva se pohybuje v rozmezí 0 - 30%, přičemž silně poškozené dřevo je na smrštění náchylnější. Deformace a rozbití struktury dřeva se vyskytuje rovněž u všech stupňů zachovalosti dřeva. Mezi nasycením a úplným vysušením může být dřevo formováno v takové míře, jak to umožňuje pevnost v lomu u neošetřeného dřeva.

Stabilizace mokrého archeologického dřeva s cukrem je jednoduchý a laciný způsob, který přináší v optimálním případě dobré až akceptovatelné výsledky. Doposud však bylo u všech druhů dřev dosaženo nepředvídatelně špatných až velmi špatných výsledků. Zvláště u dřev se značně rozrušenou strukturou se nezdá tato metoda vhodná. K ošetření drahých dřev s jemně nebo silně poškozenou strukturou dřeva je třeba dát přednost metodě s PEG anebo vysušení vymrazováním.

09.23. Goedecker - Ciolek, Roswitha: Konservierung der Beifunde einer Gletschermumie vom Ende der Steinzeit. II - Waffen, sonstige Ausrüstung. In: 1 / 1996, str. 128 - 144.

Konzervování doprovodných nálezů z mumie z ledovce z konce doby kamenné. II - zbraně, ostatní vybavení

V předložené zprávě jsou popsány zbraně a ostatní vybavení nalezené u mumie z ledovce v jižním Tyrolsku. Dále je vysvětlena technika jejich zhotovení, pravděpodobné použití, tak jako restaurování a konzervování.

Tak je prezentován toulec se svým obsahem - šíp s opeřením, šňůra a pásky z lýčí, nezavinutý balík s bodci z kostí, svazek těživ, trn z paroží, náradí z pazourku - sekyra s měděnou čepelí, dýka s pochvou vyrobenou z lýčí, kamenný kotouč s koženými třásněmi, kousky hub ze stromů, hůl se špičatým koncem, 2 nádoby z březové kůry.

Po několika letech pozorování je metoda použitá na konzervování lýčí a trávy hodnocena spíše skepticky.

10.44. Zitzmann, Christa: Die Restaurierung von seidenen Wandbespannungen und Dekorationen in zwei Räumen des Neuen Palais, Potsdam - Sanssouci. In: 1/1996, str. 228 - 233.

Restaurování hedvábných nástěnných potahů a dekorací ve 2 místnostech Nového paláce v postupimském Zámku Sanssouci.

Obsahem zprávy je restaurování textilního vybavení dvou ložnic v Novém paláci v Postupimi. Vybavení sestává z nástěnných potahů, dekorací postelí, záclon a potahů na nábytku.

Z historie těchto hedvábných tkanin (výspravky a vyřazení opotřebovaných částí, zhotovení kopií tkanin) je patrné jak se s nimi v minulosti v prostorách zámku zacházelo.

Nejnovější restaurování zůstává této tradici věrno. Avšak byly hledány také jiné cesty, např. potahy na stěnách byly bez jejich sejmutí zabezpečny šicí technikou s crepelinem. Záclony byly restaurovány syntetickou gázou i když se nejednalo o originální tkaniny z 18. století ale pouze o kopie ze století devatenáctého.

12.22. Andersch, Th.: Vergleichende Untersuchungen von sächsischen Rokoko - Möbeln aus dem 18. Jahrhundert und dem sogenannten Dresdner Rokoko vom Ende des 19. Jahrhunderts. In: 1/1996, str. 132 - 140.

Srovnávací výzkum saského rokokového nábytku z 18. století a tzv. drážďanského rokoka z konce 19. století

Zhotovování replik saského rokokového nábytku na přelomu 20. století podle stylových předloh z poloviny 18. století není pouhé kopírování. Spíše se jedná o volnou interpretaci, počínaje vývojem zcela nových typů nábytku, nově navržených forem až po využití více, jak stoletých řemeslných zkušeností a použití novodobě vyvinutých materiálů.

Na čtelném nábytku z poloviny 18. století lze pozorovat změnu koncepce u nábytku z 2. poloviny 19. století, kdy primárního reprezentativního efektu je u tohoto nábytku dosaženo použitím politur s vysokým leskem a použitím stylového kování.

12.23. Mocza, Renate: Ein Chinoiserie - Lackkabinettschrank um 1700 - kunsthistorische und arbeitstechnische Aspekte. In: 1 / 1996, str. 141 - 146.

Čínský lakovaný sekretář z období kolem roku 1700 - uměleckohistorická a pracovnítechnická hlediska

Sekretář z období kolem roku 1700 pocházející z Berlína nebo Drážďan vykazuje identické motivy dílny Daglys z Berlína, zatímco poškozený povrch a kvalita laku jsou typické pro "Schnell - Werhstatt" v Drážďanech. Imitace želvoviny jako podkladu byla experimentálně zhotovena podle existujících receptů.

Restaurátorské zásahy byly zaměřeny na znovu vytvoření optické jednoty se zachováním originální substance.

20.54. Hietkamp, K.: Über die Ausgrabung der Brunnen im römischen Vicus von Lahr - Dinglingen. In: 1 / 1996, str. 301 - 307.

O vykopávkách studní v římském Vicusu (Lahr - Dinglingen)

V sídlišti z římského období byl znovu proveden výzkum studen. Nálezy obsahovaly varianty od dřevěného vybavení studní ve spodní části, přes mladší kamenné stavby až po vyprázdnění studní šachty.

Specifické geologické podmínky (uvolnění sedimentů, průnik spodní vody) způsobily vznik kaveru a zaplavení pracovního prostoru kalem. V hloubce umístěná kalová čerpadla vyžadovala nákladné zesílení bezpečnostní výztuže. Problémy se zvládly 2 čerpacími šachtami.

Pro odstranění skrývky se lépe osvědčil bagr, než výtah.

23.72. Feller, Robert L.: Accelerated Aging: Photochemical and Thermal Aspects. In: 1 / 1996, str. 98. Research in Conservation Series, The Getty Conservation Institute, Malibu 1994, XVI + 275 Seiten, US dol. 30, ISBN 0 - 89236 - 125 - 5

Urychlené stárnutí: Fotochemické a teplotní aspekty

Jak dlouho vydrží námi používané konzervátorské a restaurátorské materiály?

Odpověď na tuto otázku se snaží moderní zkušební metody s modelací urychleného stárnutí. V předloženém svazku je prezentován dosažený stav výzkumu zaměřený na účinky tepla a světla.

V knize nejde o výsledky týkající se použití jednotlivých materiálů, ale o koncepci výzkumu (o chování jednotlivých materiálů lze více nalézt v knize C. V. Horie: Materials for Conservation, Butterworths, London 1990- pozn. recenzenta).

Kniha obsahuje úvodní kapitoly k praktickému rozdělení materiálů do tříd podle stability, souvislosti s chemickými a fyzikálními změnami a čtenářsky velmi hodnotný úvod do reakční kinetiky.

Tento úvod slouží jako základ k hodnocení životnosti materiálů za předpokladu znalosti jednotlivých etap rozkladných reakcí.

V kapitolách o působení světla a vyhodnocení jeho vlivu je doporučeno přenechat měření odborným firmám (náročné přístrojové vybavení, u laiků nebezpečí vzniku systematických chyb např. způsobených stárnutím skleněných filtrů, vznik ozónu vlivem UV záření atd.).

Na konci knihy je sestaven společný jmenný a věcný registr, ve kterém převažují jmenné odkazy. Registr není úplný, protože zde chybí řada věcných odkazů i materiálů. V knize je uveden rozsáhlý seznam literatury včetně německých pramenů.

Žádný přírodovědec pracující v konzervátorství by si neměl nechat knihu ujít. Také restaurátorům dychtícím po vědě lze tuto knihu doporučit.

25.5. Ott - Herzog, Hildegard: Der Christus von Montserrat in Santafé de Bogotá. In: 1/1996, str. 30 - 32

Kristus z Montserratu v Santafé de Bogotá

Historický popis vzniku plastiky na poutním místě v Santafé de Bogota v Kolumbii, popis stavu před restaurováním a vlastní restaurování, sestávající ze zpevnění početných trhlin Calatonem (nylon rozpustný v alkoholu - na rozdíl od ostatních polymerů a klišu vytváří elastický film s dobrou propustností pro vodní páru a organ. rozpouštědla) jejich zatmelení směsí křídly a vosku, hloubkové díry zalaty včelím voskem. Zlomené prsty, které byly vyformovány z oliva a vrstvy sádry byly slepeny směsí připravené z pilin, polyvinylacetátu a transparentní epoxidovou pryskyřicí. K čištění byl použit alkohol a voda. Zatmelená místa byla retušovaná pryskyřičnými olejovými barvami.

TERMINOLOGIE V PRAXI KONZERVÁTORA

Mgr. Pavel Holman - Katedra muzeologie Masarykovy univerzity v Brně

Jedním z předpokladů správného fungování vědního oboru je jasně definovaná terminologie. Absence tohoto předpokladu může být na škodu a vyvolat rozsáhlé komplikace. Lze říci, že přesně taková situace je ve sféře muzejnictví. Nelze přímo říci, že by neexistoval výklad termínů. Je však tak volný a vágní, že je spíše na škodu, neboť se s nimi mnohdy operuje v úplně protismyslných vazbách (zejména ve sdělovacích prostředcích). Jiným problémem je vzájemná kompatibilitnost termínů v jednotlivých jazykových oblastech. Oblíbeným tématem pro nás je používání pojmů konzervování a restaurování v zahraničí. To vede k vytváření tuzemských terminologických pseudoprotí, neboť vlastní definice u nás není a zahraniční se vykládá mnohdy podle momentální potřeby.

Napravení celého nedostatku není lehkou záležitostí a bude se muset řešit po etapách. Protože má katedra muzeologie v této oblasti letitý dluh, pokusím se ho nyní napravit. Ne v celé sféře muzejnictví a muzeologie, ale nejprve pro oblast konzervace. Předkládám zde návrh definice některých pojmů, které jsou z mého hlediska nejzákladnější a je nutné je definovat jako první. Jelikož je terminologie vždy výsledkem obecného konsensu, předpokládám následnou diskusi odborné veřejnosti. Na základě připomínek bude vytvořena závěrečná redakce, která by po svém publikování byla brána jako závazná pro oblast České republiky. Proto bych tímto chtěl požádat celou muzejní veřejnost, aby do konce ledna 1997 zaslala na adresu katedry muzeologie své návrhy úprav termínů. Ty budou zpracovány a závěrečná redakce pak znovu zveřejněna ve Věstníku AMG. Po dořešení této skupiny termínů bychom na katedře pokračovali i dále, až by byly definovány všechny základní termíny oboru.

Členění následující části bude zhruba následující: nejprve uvedu zatímní chápání pojmu, jak u nás, tak v zahraničí, jeho cizojazyčné ekvivalenty (angličtina, němčina, francouzština), pokud bude odlišný přístup a jasný terminologický úzus, a na závěr navrhanou definici.

1. Muzejní konzervace, konzervování, konzervátor

Tato triáda pojmů má dlouhodobou tradici a její užívání je víceméně ustáleno. Dle mého soudu je zde důležité počítat adjektivum muzejní, které odlišuje námi používaný termín od ostatních významů, které má (například úprava potravin, aj.). V České republice je tento pojem dosud chápán jako zásah na sbírkovém předmětu, s cílem odstranit poškození a zabezpečit předmět proti dalším destruktivním vlivům. V zahraničí pak narážíme na některé problémy, zejména v anglofonních zemích. Hlavním významem tohoto slova je ochrana přírody resp. zemských zdrojů, případně některých věcí a produktů souvisejících s průmyslovou činností člověka. Pojem konzervace, muzejním slova smyslu, bývá součástí hesla muzeum, či muzeologie. V německých encyklopediích je uváděno jako součást hesla konzervace i to pojetí, které chápeme my. Pokud chceme nalézt jazykové ekvivalenty, pak v němčině zní *die Konservierung, konservieren, der Konservator*, v angličtině *conservation a conservator*, ve francouzštině *conservation, conservateur*.

Muzejní konzervace - je proces, kterým je bráněno vzniku škod na sbírkových předmětech a jejich destrukci působením rizikových faktorů (teplota, světlo, prach, relativní vlhkost, aj), nebo jsou v

jejím rámci odstraňována vzniklá poškození. Pro praktické uplatnění se používají aktivních či pasivních prostředků, tedy přímé ošetření poškozeného předmětu nebo vytvořením vhodného prostředí. Probíhá na principu reverzibility všech zásahů a zachování původního materiálu a nesených informací, přičemž by měl zůstat v pokud možno nezměněném stavu.

Konzervování - praktická aplikace konzervace na objektech kulturního a přírodního dědictví.

Konzervátor - člověk, který je oprávněn provádět zásahy na předmětech kulturního a přírodního dědictví na základě svého vzdělání a který dodržuje příslušné normy.

2. Restaurace, restaurování, restaurátor

U tohoto pojmu lze zaregistrovat dvojí výklad. První je používaný celosvětově a znamená nahrazování chybějících částí předmětu. U nás se vytvořil ještě jeden umělý výklad, kdy restaurování je v podstatě "konzervování" špičkových uměleckých děl. Je pravdou, že v některých zahraničních encyklopediích se objevuje termín restaurování v úzkém sepětí s uměním, ale opět ve smyslu nahrazení chybějících částí. Předpokládá se, že u uměleckých děl "nelze" ponechat předmět v neúplném stavu.

Cizojazyčné ekvivalenty: němčina - *die Restaurierung, restaurieren, der Restaurator*; angličtina - *restoration, restore, restorer*; francouzština - *restauration, restaurateur*.

Restaurace - je proces kdy jsou, na základě výzkumu, doplňovány chybějící části. Předmět se tak stává srozumitelnější pro laického pozorovatele. Měla by být dodržována zásada minimální ztráty estetické a historické integrity předmětu po tomto zásahu.

Restaurování - praktická aplikace restaurace na konkrétní věci kulturního a přírodního dědictví.

Restaurátor - člověk, který je oprávněn provádět restaurátorský zásah na základě svého vzdělání, a který dodržuje příslušné normy.

3. Preparace, preparování, preparátor

Jako jediný ze zatím uvedených termínů, který má jednotné chápání svého významu.

Cizojazyčné ekvivalenty - německy - *die Präparation, präparieren, der Präparator*; anglicky - *taxidermy, taxidermist*; francouzsky - *naturalisation, naturaliser*.

Preparace - úprava biologického materiálu zoologického charakteru tak, aby byl zachován vnější vzhled jako u živého jedince.

Preparování - praktická aplikace preparace na konkrétních biologických exemplářích.

Preparátor - člověk, který je oprávněn provádět preparátorský zásah na základě svého vzdělání a který dodržuje příslušné normy.

4. Depozitář

I tento termín má shodný výklad po celém světě. V odborné i laické veřejnosti nedochází prakticky k disproporcím ve výkladu.

Cizojazyčné ekvivalenty: německy - *das Depot, das Magazin*; anglicky - *store, store-room, storage*; francouzsky - *dépôt*.

Depozitář - zvláštní místnosti, či budova, kde jsou uloženy nevystavené sbírkové předměty před škodlivými účinky okolního prostředí, z nichž ty nejdůležitější jsou - světlo, relativní vlhkost, prach, biologičtí škůdci, teplota a reaktivita materiálu.

5. Depozitární režim

Depozitární režim - optimální prostředí, které je vytvořeno v depozitářích, pro další existenci předmětů s minimalizováním destrukčních účinků přirozeného stárnutí a vlivu prostředí, aniž budou nutné časté zásahy člověka.

6. Konzervátorská laboratoř

Konzervátorská laboratoř - místnosti, které jsou vybaveny tak, aby zde mohl konzervátor, restaurátor či preparátor provádět veškeré zásahy spojené s jeho činností. Odlišnosti jsou podle toho, zda jde o obecně zaměřenou či specializovanou laboratoř, a podle objemu vykonávaných prací.

7. Konzervátorská etika

Konzervátorská etika - soubor norem a ustanovení vymezujících prostor pro praktickou aplikaci konzervace, restaurace a preparace, jimiž je povinen se řídit každý pracovník z těchto oborů. Ne vždy má charakter právních norem.

8. Dokumentace konzervačního zásahu

Dokumentace konzervačního zásahu - písemné a obrazové zachycení celého procesu konzervace, restaurace či preparace od příjmu předmětu do laboratoře po ukončení zásahu. Postup je popisován a dokumentován krok za krokem. Může být prováděna na zvláštních kartách, či na přizpůsobeném programu počítače, kde může být rovněž obrazově zachycen postup práce.

9. Rekonstrukce

U výkladu tohoto pojmu dochází k četným nejasnostem a bývá často zaměňován s termíny konzervace a zejména restaurace. Cizojazyčné ekvivalenty odpovídají našemu.

Rekonstrukce - jde o obnovení zaniklého objektu či předmětu, který je známý pouze z popisu či vyobrazení. Jinou variantou může být zhotovení objektu sloučením nejvýraznějších znaků daného typu a tím vytvoření ideálního objektu daného typu.

Zde bych prozatím svůj minislovník zakončil. Práce bude pochopitelně pokračovat i na dalších termínech, které zde zatím nejsou uvedeny.

Obsah:

Arbeitsblätter für Restauratoren, anotace článků (roč. 1968-1995, č. 1/1996)str. 1-28
vydavatel: Arbeitsgemeinschaft der Restauratoren, Römisch - Germanisches Zentral Museum Mains

Autor excerpte:

Ing Jaromír Hladík
Technické muzeum Brno
Orlí 20
659 37 Brno

Zpracovala:

Vlasta Krátká
Moravské zemské muzeum
Muzejní dokumentační centrum

Terminologie v praxi konzervátora str. 29-31

Autor:

Mgr. Pavel Holman
Katedra muzeologie Masarykovy univerzity v Brně
Arne Nováka 1
660 00 Brno

3. příloha Věstníku Asociace českých a moravskoslezských muzeí a galerií. Vydává AMG.
Adresa redakce: Kostelní 44, Praha 7, PSČ 170 00, tel.: 02/20 308 436, fax: 02-20 308 437.
Náklad 900 ks.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj. NP 1907-1993 ze dne 6. 10. 1993.

Vychází za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky.